

**GÁDOROS NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA KÉPVISELŐ
- TESTÜLETÉNEK**

NAPKÖZIOTTHONOS ÓVODÁJA

OM AZONOSÍTÓ : 028181

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2013.

Neve: Gádosoros Nagyközség Képviselő –testületének Napköziotthonos Óvodája

Címe: 5932 Gádosoros Béke tér 6.

Telefon: 06-68/490-042

Fenntartója: Gádosoros Nagyközség Képviselő –testülete

Címe: 5932 Gádosoros Kossuth L.u.16.

Alapító Okirat száma: 2012. 11.12.

A program megnevezése Tevékenységközpontú pedagógiai program

Kelte : 2013 .Augusztus 22.

Az óvoda vezetője: Molnár Éva

A program benyújtója : Óvoda nevelőtestülete

Érvényes: 2013.Szeptember 01-től visszavonásig

Tartalomjegyzék:

I.Bevezetés

1.Óvodánk adatai	2.
2..Helyzetkép	5.
a.) Óvoda bemutatása	6.
b.) Óvodánk szellemi bázisa	6.
c.) Óvodánk anyagi bázisa	7.
3.Az óvoda jövőképe	9.
3.1.Óvodakép	
3.2.Gyermekkép	
4..Az óvoda nevelési alapelvei	10.
5.Az óvoda küldetés nyilatkozata	11.
II.Óvodai Nevelésünk célja, alapvető feladatai	12
1.Szükségletek	
a.) Az egészséges életmód alakítása	12
b.) A csoport szokásrendszerének kialakítása	18
c.) Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése	23
2.Tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	24.
3.Képességek szerepe a nevelési cél elérésében	25.
III.A fejlesztés tartalma	26.
1. Játék és tanulási tevékenység	26
2.Társas és közösségi tevékenység	31
3.Munka jellegű tevékenység	33
4.Szabadidős tevékenység	35
IV.A komplex tevékenységi formák rendszere	36
1.Társadalmi érintkezést megalapozó komplex tevékenység	
1.1.Anyanyelvi nevelés	36
1.2.Matematika	38
2.Társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex tevékenységi formák	39

2.1.A külső világ tevékeny megismerése	
3.Művészeti tevékenységek	45.
3.1.Verselés, mesélés	46.
3.2.Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	47.
3.3.Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	49.
4.Testi fejlesztés- testnevelés	50.
V.A nevelés tervezése és időkeretei	52.
VI.Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	56.
1.Sikerkritériumok	58.
2.Dokumentumok	63.
3.Az óvoda nevelőmunkájának értékelési és mérési rendszere	64.
VII.Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése	66.
VIII.Az óvoda kapcsolatrendszere	74.
IX.Gyermekvédelem az óvodában	79
X. Legitimációs záradék	80

2. HELYZETKÉP- óvoda bemutatása

a) .Településünk földrajzi helyzete, története,

Gádoros nagyközség Békés megye északnyugati kiszögelésében fekszik. Nyugat felől Árpádhalm, északról Eperjes, Csongrád megyei településekkel, kelet felől Nagyszénással, délről Orosháza-Szentetornyával határos.

Az elnevezés- Gádoros- visszautal a régi, Árpádkori névre. A „gádor” a magyar nyelvtörténeti szótár szereint átriumot, tornácot, előcsarnokot jelent. A történészek szerint, Gádoros onnan kapta a nevét, hogy a település templomának volt egy kis előcsarnoka, melyet gádornak neveztek.

1914-ben a nyári hónapokban bérelt épületben 15-20 gyermekkel alakult meg a mai óvodánk elődje. Az első óvoda 1928-ban épült, a Kossuth utca 17. szám alatt, kétszobásan.

A falu infrastruktúrája az 1950-es években indult gyorsabb fejlődésnek: építkezés, villamosítás, úthálózat kiépítése, vízhálózat, gázprogram, telefon, kábelTV, szennyvízhálózat kiépítése, korszerű középületek. A művelődés az oktatás, az egészségügyi ellátás megfelelő szinten, helyben biztosított.

1964-ben Béke tér 6.szám alatt új óvoda épült – a község keleti részén- ahol három csoport fogadására nyílt lehetőség.

1975-ben az emelkedő gyermeklétszám szükségessé tette új épület kialakítását, melyet a Béke téri óvoda melletti telken, társadalmi összefogással építettek fel.

2 csoportszoba és a megfelelő kiszolgáló egységek kialakítására került sor.

Az 1980-as évek végéig jellemző volt a kétszáz fő feletti gyermeklétszám.

2000. óta az óvoda épületeinek teljes felújítása , karbantartása folyamatos. A csoportszobák és bútorzatuk, a kiszolgáló helyiségek korszerű, esztétikus környezetet biztosítanak gyermekeink számára. Terméink világosak, tágasak, megfelelő játéktérrel, mozgáslehetőséget biztosítanak a gyermekeknek. Otthonos, családi környezet várja óvodásainkat.

Az udvarok méretben megfelelőek a gyermekek számára. A játékeszközöket folyamatosan bővítjük, korszerű, a mai igényeknek, előírásoknak megfelelően. Az udvari játékok felújítása pályázati és szülői segítséggel valósult meg.

Településünk megalakulása óta jellemző, hogy az emberek mezőgazdasági munkával és állattenyésztéssel foglalkoznak. A község jelenlegi egyik legnagyobb gondját a helyi foglalkoztatási lehetőségek nagyfokú hiánya okozza. Ipari foglalkoztató a településen nincs, a

környékbeli gyárakba, vállalatokba ingázik a munkaképes korú lakosok többsége. Foglalkozási lehetőség hiányában növekedett a munkanélküliek, ezzel párhuzamosan a szociálisan hátrányos helyzetben lévő családok száma. Sok gyermeket egyedül nevelnek. A gyermekek életkörülményei, a családok szerkezetének változásai, a megélhetési gondok tükröződnek a gyermekek viselkedésében.

2013. szeptemberétől óvodánk már csak négy óvodai csoporttal működik, a gyermeklétszám csökkenése miatt.

b). Óvodánk szellemi bázisa- Személyi feltételek

Nevelőtestületünk szakmai felkészültsége kielégítő, megfelelő képzettséggel rendelkező óvodapedagógusok dolgoznak. Az óvodapedagógusok munkáját szakképzett dajkák segítik.

Óvodánk dolgozóinak létszáma: 14 fő

Vezető: 1 fő

Óvodapedagógus : 8 fő

Dajka : 4 fő

Pedagógiai asszisztens: 1 fő

Az óvodapedagógusok szakirányú végzettsége:

Fejlesztőpedagógus : 2 fő

Gyermeknéptánc-oktató pedagógus: 2 fő

Mentálhigiénés : 1 fő

Vezető óvodapedagógus: 1 fő

Hitoktató : 1 fő

Továbbképzés területén prioritás :

- ❖ a differenciálás és esélyteremtés, egészségfejlesztés tehetséggondozás területén szerveződő továbbképzéseken való részvétel támogatása.

Célunk: A hospitálásra épülő együttműködés gyakorlatának kialakítása.

Feladatunk:

- ❖ Egymás munkájának minél teljesebb megismerése
- ❖ Egymástól való tanulás megvalósítása

❖ Együttműködés fejlesztése

Tartalma:

- ❖ Képzéseken való részvétel, új módszerek elsajátítása, (egyéni , mikrocsoportos differenciált fejlesztés, kooperatív technikák alkalmazása, multikulturális tartalmak közvetítése)
- ❖ Nevelési értekezlet
- ❖ Új dolgozó beilleszkedését segítő gyakornoki rendszer működtetése
- ❖ Bemutató foglalkozások szervezése a nevelőmunka kiemelt területeinek és gyengeségeinek megoldására, „jó gyakorlatok” bemutatására, majd azok közös értékelése
- ❖ Nevelési tervek egyeztetése, ismertetése a dajkákkal
- ❖ A fejlesztőpedagógusokkal való konzultáció, a DIFER mérés és a fejlesztés eredményeinek megbeszélése
- ❖ Munkaközösségi megbeszélések
- ❖ Nevelési időn kívüli szabadidős tevékenységekben való részvétel.

c.). Óvoda anyagi bázisa-Tárgyi feltételek

Óvodánk két épületben működik, az épületek karbantartása, korszerűsítése, állagának megóvása folyamatosan történik.

Épületeink komfortja megfelelő feltételeket teremt az idejövő gyerekek számára.

Berendezési tárgyaink korszerűsítése, cseréje, folyamatos. Minden csoportszoba esztétikus, otthonos, tükrözi az ott dolgozó óvodapedagógus személyiségét. A berendezés igazodik a gyermekek méretéhez. Termeink világosak, tágasak, megfelelő játékteret, mozgáslehetőséget biztosítanak a gyermekeknek.

Az eszközöket, anyagokat, amelyeket a gyerekek használnak, számukra hozzáférhető módon és biztonságukra figyelemmel helyezük el, és megfelelő mennyiségben

Az épületekben a csoportszobákon kívül található még:

- ❖ 1 iroda helyiség, 1 felnőtt öltöző, 1 szertár, 3 gyermeköltöző, 2 mosdó, 2 melegítő konyha, és raktárhelyiségek.
- ❖ 1 szolgálati lakást, amely az óvodával van egybeépítve.

Az óvoda udvara a négy csoport számára megfelel az előírásoknak. Jól felszerelt, udvari fajtékok biztosítják a gyermekek sokrétű mozgás lehetőségeit. Az óvoda előtti nagy park biztosítja a gyermekek mozgásigényének kielégítését, mozgásfejlesztését.

Az óvodánk a program céljaihoz rendelt eszközrendszere

A játéktevékenység eszközei:

- ❖ Alapvető játékeszközök - gyakorló-, szerepjátékokhoz
  - ❖ Gyermekméretű babaszobai, konyhai bútorok
- ❖ Képesség-, készségfejlesztő játékok: puzzle, dominók, társasjátékok, stb.

❖ Bábkészlet

Az óvodai tanuláshoz szükséges fejlesztési eszközök:

- ❖ MINIMAT - Matematikai készlet
- ❖ Anyanyelvi fejlesztő készlet
- ❖ Tornaszerek, tornaeszközök,
- ❖ Hangszerek.

Az óvodai mesekönyvek, ismeretterjesztő könyvek, valamint szakkönyvi ellátottság

- ❖ GYERMEKKÖNYVEK - nagyméretű, színes természettudományos könyvek
  - 1* mesekönyvek, leporellók, népi mondókás könyvek
- ❖ SZAKKÖNYVEK - pedagógiai-, pszichológiai könyvek
  - beszédfejlesztéshez
  - drámapedagógiával kapcsolatos
  - természettudományi
  - szakirodalmi könyvek, a programmal kapcsolatos szakmai kiadványok.

A nevelőmunkát segítő eszközök:

- ❖ Auditív eszközök: CD-lejátszó, CD lemezek,

- ❖ Vizuális eszközök: Diavetítő, vetítővászon, diafilmek,
- ❖ Audovizuális eszközök: DVD lejátszó és lemezek, videómagnó, kazetták,

3.AZ ÓVODA JÖVŐKÉPE

3.1.ÓVODAKÉP

- ❖ Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek óvodába lépésétől az iskolába távozásig.
- ❖ Biztosítjuk a gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, a szabad játék lehetőségét.
- ❖ Intézményünkbe beiratott gyermekek számára biztosítjuk az egyéni törődést, az érzelmi biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes légkört, melyek elősegítik a pozitív személyiségjegyek kialakítását.
- ❖ Segítjük az iskolai beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása mellett az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- ❖ Óvodánk tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével, személyes példánkkal segítjük a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakítását.
- ❖ A nevelésben alkalmazott pedagógiai módszereket, hatásokat a gyermekek személyiségéhez igazítjuk, s biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- ❖ Biztosítjuk a gyermekek kommunikációs kedvének fenntartását, a mindennapi anyanyelvi, értelmi nevelést és fejlesztést.

3.2.GYERMEKKÉP

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás, az esélyteremtés az esélyegyenlőségek megteremtése érdekében

- ❖ a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését,
- ❖ a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek gondozását, fejlesztését

fontos feladatunknak tekintjük, ezért fejlesztési stratégiánk kimunkálásában minden gyermek számára biztosítjuk az egyenlő hozzáférést.

Ebből következően gyermekközpontú óvodánkban a gyermeki személyiség kibontakoztatására, az iskola-óvoda átmenet megkönnyítésére törekszünk, elősegítve a nemek társadalmi egyenlőségének megvalósítását és az ezzel kapcsolatos előítéletek lebontását, biztosítva a szabad játék kitüntetett szerepét.

A gyermekek számára biztosítjuk a derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkört már az óvodába lépéskor, hogy kedvező érzelmi hatások ériék őket, szívesen járjanak óvodába, érezzék jól magukat a gyermekközösségben.

A családokkal együttműködve nevelési tevékenységüket kielégítve és segítve, olyan gyermekeket szeretnénk nevelni :

- ❖ akik az óvodáskor végére készen állnak az iskolai tanulás megkezdésére
- ❖ képesek legyenek saját szükségleteik kielégítésére
- ❖ magatartás és viselkedés kultúrájuk koruknak megfelelően fejlett legyen (udvariasak, illemtudóak, szeressék és védjék a környezetüket)
- ❖ választékosan beszéljék anyanyelvüket, gondolataikat érthetően fejezzék ki
- ❖ tiszteljék szüleiket, az óvodában velük foglalkozó felnőtteket, bizalommal forduljanak hozzájuk.

4..AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI

Az óvodai nevelési programunk elkészítésekor az Óvodai nevelés országos alapprogramja és a Tevékenységközpontú Óvodai nevelési program adaptálásával, a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit vettük figyelembe.

A sokféle program közül azért választottuk a Tevékenység központú Óvodai Nevelési programot, mert megtaláltuk a hasonlóságot eddigi pedagógiai tevékenységünkkel; valamint figyelembe vettük óvodánk adottságait, tárgyi és személyi feltételeit, hagyományait.

Pedagógiai alapelveink :

- ❖ A 3 – 7 éves gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja:
  - a.) a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül .
  - b.) az életre való felkészítés a tevékenységek által a tevékenységeken keresztül.
- ❖ Szeretetteljes, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó, családi légkör kialakítása.

❖ A gyermeki személyiséget, szeretet, tisztelet, elfogadás és megbecsülés övezi.

❖ A tolerancia, a különbözőségek elfogadás elvének megvalósulásítása.

- ❖ Feltárjuk és támogatjuk a tehetség kibontakoztatását.

5. AZ ÓVODA KÜLDETÉSNYILATKOZATA

- ❖ Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek szeretetteljes, nyugodt, érzelmi biztonságot adó környezetben nevelődjenek.
- ❖ Különösen szem előtt tartjuk a játékot, mely sokféle megismerési, tapasztalási és tanulási lehetőségeket biztosít a gyermek számára, melyeket játék során átél.
- ❖ Partnerközpontú működés kialakítására törekszünk, melynek célja az igények megismerésével közös értékrend kialakítása az óvoda és partnerei között hatékony együttműködés érdekében.
- ❖ A gyermekközpontúság érvényesítését, megvalósítását, a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek, képességeinek figyelembevételével, az egyéni bánásmód elvét és az esélyegyenlőséget.
- ❖ Nagy hangsúlyt fordítunk a veszélyeztetett, a szociálisan hátrányos helyzetű, (hátrányokkal küzdő) gyermekek korai beóvodázására, fejlesztésükre.
- ❖ Nevelő munkánk során előtérbe helyezzük, a kommunikációs képességek fejlesztését, mely a társadalom és egyén szempontjából lényeges .
- ❖ Feltárjuk és támogatjuk a tehetség kibontakoztatását.

A szűkebb, tágabb környezet megismerésére is nagy gondot fordítunk, mivel a sokrétű, sokszínű tapasztalatok és élmények átélésével kialakul az egymás és a természet iránti érzékenység. Ezáltal egészséges és boldog emberekké válhatnak.

II...ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA, ALAPVETŐ FELADATAI

1.A Tevékenységközpontú Óvodai nevelés **célja**: A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magában foglalja:

- a) a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül;
- b) az életre való felkészítést a tevékenységek által a tevékenységeken keresztül.

2. A Tevékenységközpontú Óvodai nevelés feladatai:

Programnak nevelési célját a gyermekek	1. szükségleteinek
	2. tevékenységeinek
	3. képességeinek

figyelembevételével, a gyermekek egyéni adottságaiból kiindulva valósítjuk meg

2.1. Szükségletek

a) :Az egészséges életmód alakítása.

Az egészséges életvitel igényének alakítása, alapozása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége. Elősegíti a gyermek növekedését, fejlődését, hozzájárul az egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez és megteremti a többi nevelési hatás érvényesülésének feltételeit.

Az óvodapedagógus feladata

- ❖ A gyermekek gondozása, testi, lelki szükségletük, mozgásigényük kielégítése, a testi fejlődés elősegítése, egészségük megóvása, ápolása
- ❖ Az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés és betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése
- ❖ Egészséges óvodai környezet megteremtése: nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságos, balesetmentes, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása.
- ❖ A szokás-és normarendszer közös kialakítása, összehangolt munka, azonos norma valamennyi csoportban dolgozó óvodapedagógus és dajka között
- ❖ Fejlessze a saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi szükségleteinek kielégítéséhez szükséges készségeket, képességeket
- ❖ Kezdeményezzen egészségügyi szűrővizsgálatokat, szükség esetén kérje a megfelelő szakember segítségét

- ❖ Az egészséges életmód megalapozása érdekében szervezze meg a gyermekek napirendjét.

Beszoktatás, befogadás

A gyermek egész későbbi óvodai életére kihat a beszoktatás minősége, ezért kell külön is foglalkoznunk vele. Nagyon sok türelmet, gyöngédséget és időt igényel a gyermekek beszoktatása. Ezért nem fogadjuk egyszerre új óvodásainkat. Mindenki számára megnyugtató a fokozatos és folyamatos beszoktatás. Így 2-3 új gyermekre kell fokozott figyelmet fordítani és jut időnk a többi gyermekkel való foglalkozásra is. Ilyenkor a gyermek és a szülő egyéni igényei szerint először 1-2 órát, majd egyre hosszabb időtartamot tölt el a gyermek az óvodában eleinte anyukájával, később nélküle. Nincs szabály arra vonatkozóan, hogy meddig tartson a beszoktatás, 1-2 hétig vagy tovább. Minden gyermek esetében egyénileg a szülővel közösen kell ebben a kérdésben dönteni. Természetesen szem előtt tartva a már csoportba járó gyermekek érzésvilágát is. Azokon a napokon, amikor több új gyermeket is fogadunk, mindkét óvodapedagógus hosszabb ideig tartózkodik az óvodában. A beszoktatás alatt és utána is lehetővé tesszük, hogy gyermekük kedvenc játékát behozhassa az óvodába. A csoportba járó gyermekeket is felkészítjük az újak fogadására, hogy minden tekintetben biztosítva legyen a szeretetteljes légkör és a jó hangulat az ismerkedés időszakában. A beszoktatás alatt nem kívánjuk meg egyetlen gyermekünktől sem, hogy bekapcsolódjon a csoportban folyó tevékenységekbe. Az önkéntesség a beszoktatás alatt hangsúlyos szabály a gyermekekkel való foglalkozásnak. Az utánzási hajlamra építve előbb-utóbb úgyis minden gyermeknél elérjük, hogy beilleszkedik a csoportba és bekapcsolódik a tevékenységekbe. A beszoktatás során kiépül a gyermekekben az a bizalom, ami később az óvónők, dajka és a gyermek aktív együttműködését meghatározza. A bizalom kiépítése a szülők irányában is rendkívül fontos. Éppen ezért jó, ha a beszoktatás alatt a szülők bent tartózkodnak az óvodában, mert saját tapasztalataik győzik meg őket arról, hogy jó helyre került a gyermekük.

Gondozás. Alapvető biológiai - fiziológiai szükségleteket elégíti ki. Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az óvodát kezdő gyermekek tekintetében, a befogadás időszakában, a minél nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb szokáskialakítás érdekében. Fontosnak tartjuk az óvónő-gyermek, a dajka-gyermek közötti bensőséges, meghitt, megértő viszonyt, a természetes testközelség meglétét, az óvoda dolgozóinak modellértékű kommunikációját, bánásmódját. A gondozás szorosan kapcsolódik a különböző tevékenységekhez; játékhoz, munkajellegű

feladatokhoz és a tanuláshoz. A gyermekek fokozatosan válnak képessé szükségleteik önálló kielégítésére. Az óvodába lépéstől kezdve az önkiszolgálásban fejlettségi fokuknak megfelelően, eltérő ütemben fejlődnek. Elegendő időt kell biztosítani a napi ritmus megtervezésénél.

A testápolás, öltözködés, étkezés szokásrendszere

A gyermekek tisztaságigényének, egészségügyi szokásainak alakítását biztosítja a **testápolás**. Óvodába lépéstől kezdve nagy gondot fordítunk a tisztálkodásra. (Helyes kéz-, arcmosás, fogápolás, körömkefe, fésű, egészségügyi papír, WC -használata). Törekszünk a családi és óvodai gondozás, szokások összehangolására, a gyermekekkel való bensősöges kapcsolat kialakítására, hogy az óvodapedagógusi modell személyes értékévé váljék. Együttműködés keretében rendszeres tisztasági szűrővizsgálatot végez a védőnő, a szülők tájékoztatást kapnak a higiénés gondok megoldásáról.

Az önálló testápolás, öltözködés, szervezetségét az óvodába lépés első pillanatától igyekszünk biztosítani.

3-4 éves korban: Segítséggel, egyéni eltérésnek megfelelően végezzék a maguk körül adódó testápolási, öltözködési, étkezési önkiszolgáló teendőket.(Segítségadás folyamatos közös tevékenység szóbeli magyarázattal)

4-5 éves korban: Kis segítséggel- egyéni eltérésüknek megfelelően- végezzék maguk körül adódó testápolási, öltözködési, étkezési önkiszolgáló teendőket.(A tevékenység szóbeli magyarázattal történő bemutatás, az önállóság egyre erőteljesebb ösztönzés)

5-7 éves korban: Önállóan végezzék a tisztálkodási, öltözködési, étkezési teendőket, szükség szerinti segítségadással.(Folyamatos figyelemmel kísérés, elakadás esetén azonnali segítség. A szokás-és normarendszer kiteljesedik,az önállóság mértékének megfelelően bővül.)

Öltözködés

A test védelmét az időjárás változásával szemben a megfelelő réteges öltözködés szolgálja. Felhívjuk a szülők figyelmét a réteges öltözködés fontosságára egészségügyi szempontból, s arra, hogy a jó cipő, a szellős, kényelmes ruha mennyire hasznos. Az önállóságra nevelés fokozatosságát szem előtt tartva elősegítjük a fűzés, kötés,gombolás és cipzárhúzás

gyakorlását és tanulását.Öltözködés közben tudatosítjuk minden alkalommal a ruhadarabok felvételének és levételének sorrendjét.

Egészséges táplálkozás

Ennek az életkornak elengedhetetlen tényezője a megfelelő, egészséges táplálkozás. Fontosnak tartjuk a szülők figyelmét ráirányítani arra, hogy minél több gyümölcsöt, zöldségfélét fogyasszanak a gyermekek. Ösztönözzük, de nem kényszerítjük az eddig ismeretlen ételek elfogyasztására, és az étrend megismertetésével közvetve segítjük a családok korszerűbb táplálkozásának kialakítását.

Rendkívül fontos, hogy kellő hangsúlyt fektessünk a kultúrált étkezési szokások kialakítására, betartására, folyamatosságára, valamint az esztétikus terítésre.

A gyermekek a reggelizés étkezési időpontját maguk határozzák meg, egy megadott időponton belül, szükségletük és tevékenységük alapján. Maguk döntenek arról, hogy mikor, kivel ülnek le étkezni. A reggeli (tízórai) és az uzsonna önkiszolgálásra épül. A naposi munka feladatainak elvégzésére az ebéd teremti meg az optimális feltételeket

Az egészséges étkezési szokások fejlesztésére külön programot szervezünk, *Sportnap* keretében. Egészségvédelmi nap programjai alkalmak arra, hogy - a szülőkkel közösen-a gyermekek maguk is részesei az egyszerűbb ételek elkészítésének.(pl. salátakészítés, különféle reform ételek kóstolása)

Figyelemmel kísérjük a kertekben termő zöldségfélét, ellátogatunk a piacra, zöldséges üzletbe. Minden érzékszervet megmozgatunk a tapasztalatszerzés során. Ezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek részére, ezzel is erősítve az egészséges táplálkozást.

Mozgás

A gyermekek mozgásigénye életkortól, egyéniségtől függően egyénileg eltérő. A gyermek ellenálló képessége az edzés folyamatában erősödik, fokozódik. Naponta kapnak szerepet a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái a jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben. A mindennapos szabad mozgás során- csoportszobában és udvaron egyaránt- egyénileg gyakorolhatják a természetes nagymozgásokat,mozgáselemeket. Fontosnak tartjuk a mindennapos testnevelést a finommotorikát fejlesztő játékokat, a

testtartást javító és egyéb prevenciós játékokat, gyakorlatokat. Olyan tevékenységeket szervezünk, ahol a különböző szem-kéz, szem-láb koordinációk fejlődnek.

Pihenés, alvás, levegőzés. A gyermek testi fejlődését szolgálják, ezért a helyes életritmus kialakítása elengedhetetlen. Ügyelünk a folyamatos levegőcserére, a nyugodt légkör kialakítására, biztosítására. Az óvodapedagógus tiszteletben tartja a gyermek egyéni szokásait és otthonról hozott „alvóka” eszközök használatát.

A levegő , az egészséges életmód fontos eleme. Az évszaktól és az időjárástól függően a lehető legtöbb időt töltünk a szabadban a gyerekekkel.

Lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások formálása

A testi, lelki, mentális egészség fejlesztésének célja, hogy erősítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermeknek környezetéhez való alkalmazkodását, és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségére.

A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai:

- ❖ a társas beilleszkedés megvalósítása
- ❖ a normatartás elsajátítása és a tevékenységek gyakorlása.

A lelki egészségre nevelés területei:

- ❖ az egészséges napirend gyakorlása, készséggé alakítása
- ❖ a hibás viselkedési módok kezelése (leszerelése)
- ❖ a stresszhatások kompenzálása
- ❖ a gyermekektől érkező segítségkérések, megértése és megoldása.

A feladatok komplex módon kapcsolódnak valamennyi feladathoz, átszövik az óvodai tevékenységeket. A feladat megvalósítását a differenciálásra is alkalmas relaxációs és drámajátékok jól szolgálják.

A gyermekek egészségének védelme, edzése

A gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megvalósításával segítjük elő a gyermek egészségének megóvását. Nagy figyelmet fordítunk a higiénés szabályok betartására.

(óvodai környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerinti fertőtlenítése, megfelelő réteges öltözködés, minél több idő szabad levegőn való tartózkodás, folyamatos levegőcsere, megfelelő páratartalom biztosítása, stb.)

Az egészsénevelés terén is a betegségek megelőzésére fektetjük a fő hangsúlyt.

Az egyéni bánásmód tervezését segíti az óvodába lépéskor az anamnézislapon közölt gyermek különös betegsége, vagy erre való hajlama. A prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátásához megfelelő szakembereket vonunk be, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve. Éves rendszerességgel kerül sor a védőnői, orvosi szűrésekre, vizsgálatokra., melyek kiterjednek: látás , hallás, tartás, fogászat.

Feladatunk a gyermekek testi épségének védelme és a baleset megelőzése. Mindez megfelelő személyi, tárgyi feltételek biztosításával, a használati tárgyak, eszközök ellenőrzésével és karbantartásával történik.

Egészséges környezet biztosítása

A gyermekek számára igyekszünk olyan tárgyi környezetet kialakítani, amely befolyásolja az egészséges életmód alakulását, a környezettudatos magatartás megalapozását. A csoportszobák több funkciót töltenek be: a játék ,a különböző tevékenységek, az étkezés, pihenés színterei. A kuckók, sarkok létrehozása az intimitást, az egyéni tevékenységeket szolgálják.

Környezetvédelmi tapasztalatokat biztosítunk az élethez szükséges elemek (föld, víz, levegő) megfigyeltetésével, séták, kirándulások, kísérletek alkalmával tapasztalhatják, a jó és rossz, tiszta és szennyezett levegő hatását.

Az óvoda udvarának kialakítása a gyermekek tevékenységének sokféleségét szolgálja.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ❖ a kialakított szokásoknak megfelelően, felszólítás nélkül, önállóan végzik a testápolási teendőket,
- ❖ ismerik a tisztálkodási eszközök helyét, azokat megfelelően használják, tisztán tartják,
- ❖ önállóan használják zsebkeendőjüket köhögéskor, tüsszentéskor,
- ❖ az evőeszközöket megfelelően használják, gyakorolják a kultúrált étkezés szabályait, szokásait,
- ❖ önállóan öltöznek-vetkőznek, cipőjüket befűzik -bekötik, becsatolják, ruhájukat ki-be gombolják, cipzárazzák
- ❖ ruhájukat, ágyneműjüket hajtogatva teszik helyre,

- ❖ ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára,
- ❖ képesek beilleszkedni, alkalmazkodni, magatartásukban megjelenik a normakövetés,
- ❖ ismerik a szelektív hulladékgyűjtés célját és gyakorlatának elemeit,
- ❖ ismerik és betartják a balaszetvédelmi magatartásformákat.

b.) A csoportok szokásrendszerének kialakítása

Az óvoda mindennapi életének zökkenőmentességét, harmonikusságát és nyugalmit biztosítja, ha megfelelő szokásrendszert sikerül kialakítani. A szokás- és normarendszert minden nevelési év elején határozzuk meg. Alapja: a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani.

A jól kialakított szokások, melyek rendszert alkotnak, nem kívánnak akaratkifejtést a gyermektől, és nem kell koncentrálni sem, hiszen automatikusan cselekszik a gyermek, amikor belép a csoportszobába és köszön, amikor belépés előtt megtörli a lábát, igényévé válik az étkezések előtti kézmosás, stb. A szokásrendszer kialakulásával a mindennapi cselekvések egy része gazdaságosabbá válik, kiküszöbölődnek a felesleges mozdulatok, mindenki számára egyértelmű keretet kap a napi óvodai élet.

A szokásalakítás módja tehát: utánczás-ismétlés- tudatossá váló cselekvés.

Azért tekintjük nagyon fontosnak a szokások és szokásrendszerek kialakítását, mert a csoport nyugalmit, derűs légkörét alapvetően befolyásolja a kialakított szokásrendszer minősége. Erre építhető fel a harmonikus, kiegyensúlyozott tevékenységekkel teli napi óvodai élet.

A szoktatás szabályai:

- ❖ a szoktatáshoz teljes határozottság szükséges a nevelő részéről
- ❖ a szoktatás tökéletes beidegződést, begyakorlást jelent
- ❖ a szoktatás alatt nem tehetünk kivételt, nem lehet kihagyás, a szokás automatikussá válása érdekében
- ❖ a rendszeres odafigyelés a szokás kialakításának folyamatában ne csupán figyelmeztetést és főleg ne prédikálást, szidást jelentsen
- ❖ a pozitív példa, a pozitív motiválás és a tényleges cselekvés vezet a leggyorsabb eredményre. Az öntevékenység, az örömmel végrehajtott cselekvés itt is gyorsabbá és

biztosabbá teszi a végeredményt.

- ❖ A megvalósítás sikere a rendszeres napi gyakorláson múlik.
- ❖ A szoktatás során célokat tűzünk ki, feladatok elé állítjuk a gyermeket.
- ❖ A végrehajtást ellenőrizni, értékelni szükséges. A követelésnél mindig vegyük figyelembe a gyermek adott lehetőségeit, konkrét helyzetét és életkori sajátosságait.
- ❖ Ne legyen túlzott az elvárásunk, de alultervezett sem.
- ❖ A szokáskialakítás gyors sikere a csoportban dolgozó óvodapedagógusok, dajkák munkájának teljes összhangjával érhető csak el.

Szokás- és normarendszer kialakításának gyakorlata

Tartalom	Határidő	Felelős
1. Az óvónő tájékozódása a gyermek szokásairól az óvodába lépés előtt	Augusztus 31.	Kiscsoportos óvónők
2. Szintfelmérés a gyermekek szokás-és normarendszeréről. A felmérés dokumentálása egyénileg.	3-4 éves korban: November 15. 4-7 éves korban: szeptember 31.	Csoportvezető óvónők
3 Szokás –és normarendszer tervezése	3-4 éves korban: November vége 4-7-éves korban: Október 15.	Csoportvezető óvónők
4. Munkatársi értekezlet a szokás-és normarendszer aktuális megbeszélésére	Szeptember 15. Május 31.	Óvodavezető
5. Szülői értekezlet keretében a szülő tájékoztatása a korosztály szokás-és normarendszeréről, illetve. a gyermek fejlettségéről	Október 1. hete	Csoportvezető óvónők
6. Hagyományos Sportnap	Október 1. hete	Nagycsoport óvónői

megszervezése

7.A terv ismertetése és megbeszélése a Október 1. hete Nevelőtestület dajkákkal.

Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése

Az óvodában igyekszünk minden alkalmat célszerűen megragadni a közös ünnepek és hagyományok kialakítására. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés, tervezgetés távlatot jelenthet a gyermek számára.

- ❖ A közösségi nevelés szempontjából kiemelt jelentőségűek:
- ❖ a közös ünnepek és hagyományok ápolása,
- ❖ a szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása,
- ❖ közös programok a szülőkkel (vendégváró napok, ismerkedő nap, vendég a csoportban, gyűjtőmunkában való részvétel).

A népi hagyományokra épülő ünnepi szokások megismerése, megőrzése, valamint a szűkebb és tágabb környezetünkhöz való pozitív viszony kialakítása által erősödik a társakhoz fűződő

viszony, a szülőkhöz, felnőttekhez, az ismert környezethez, tájhoz, természethez való érzelmi kötődés, a hazaszeretet. Erősödik identitástudatuk, pozitív irányba terelődik az erkölcsi tulajdonságok alakulása. Az ünnepek kapcsán a közösen feldíszített csoportszobák, az ünneplőbe öltözött gyermekek, felnőttek látványa, a közös verselés, mozgás mind–mind az esztétikai érzelmek és a közösségi élet alakításának eszközei. Változatos tevékenységekkel – például ünnepek előtti játszóházak szervezésével – és gazdag eszköztárral segítjük a hagyományok ápolását (például farsangi jelmeztár, karácsonyi, húsvéti, anyák napi csoportszoba díszek, alakoskodás kellékei, a dramatizálás eszközei).

Az óvodai élet hagyományos ünnepei

A gyermek életének jeles napjai: a születés és névnap, az ünneplés csoportonként történik.

December 6. Mikulás délelőtt

Szervezeti formája: óvodai szintű, és csoportszintű ünnepség.

Tartalma: közös Mikulás-várás, óvónői műsor, ajándékosztás csoportonként.

Május 1. hét: **Anyáknapi köszöntés**

Szervezeti formája: csoportonként, nyílt szervezés

Édesanyák, nagymamák

Tartalma: ajándékműsor, vizuális foglalkozásokon ajándékkészítés
megvendégelés a gyermekek részéről.

Május 4. hét: **Gyermeknap**

Szervezeti formája: Községi szintű, sport, játék délelőtt

nyílt ünnepség .

Tartalma: sport-, versenyjátékok, meglepetések.

Május utolsó hete : „ **Batyus bál**”

Szervezeti formája: Óvodai szintű,nyílt szervezés

Tartalma: Évbúcsúztató játékos, táncos rendezvény

Június 1. hét: (szombat) **Tanévzáró,ballagás**

Szervezeti formája: Óvodai szintű - Csoportonkénti

nyílt szervezés

Tartalma: csoportok ünnepi műsora
nagy csoportosok ballagása

Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek:

Karácsonyi ünnepség

Szervezeti formája: csoportszintű ünnepség

nyílt és zárt

Tartalma: fenyőfadíszítés, gyertyagyújtás
mézeskalács sütés
ünnepi műsor, ajándékok átadása.

Farsang

Szervezeti formája: óvodai szintű, nyílt ünnepség

Tartalma: farsangi készülődés - teremdíszítés, meghívó készítés
karneváli felvonulás jelmezből,
közös tánc, móka, játék,
óvónők műsora.

Húsvét

Szervezeti formája: csoportszintű, zárt ünnepség

Tartalma: húsvéti szokások felelevenítése, eljátszása.

Nemzeti ünnepeink:

Október 23.

Szervezeti formája: csoportszintű, megemlékezés

Tartalom: kötetlen beszélgetés a történelmi eseményről.

Március 15.

Szervezeti formája: csoportszintű megemlékezés

Tartalom: beszélgetések a történelmi eseményekről,
kokárda, zászló készítés, csoportszoba közös díszítése,
emlékműnél a gyermekek által készített zászlók, otthonról hozott virágok stb. elhelyezése.

Időszakos ünnepek, melyek az adott alkalomhoz kapcsolódnak:

Szeptember Szilvanap

Szervezeti formája: Óvodai szintű

Tartalom: Sziva szedés, lekvár- és gombócfőzés
Óvónők bábelőadása az őszi jegyében

Október 4. Állatok világnapja

Március 22. Víz világnapja

Április 22. Föld világnapja

Szervezeti formája: csoportszintű

Tartalom: beszélgetések, tevékenységek szervezése, vizuális munkák készítése, megfigyelések a természetben,

-óvoda környékének, óvoda udvarok és park rendezése, rendbe tétele.

Május 10. Madarak, fák világnapja

Szervezeti formája: Óvodai szintű

Tartalom: Kirándulás az erdőbe, témával kapcsolatos közös játékok, megfigyelések a természetben.

Az óvoda kirándulásai

Csoportonként élményszerző, megfigyelő séták szervezése a községben levő parkokba, a közeli határba, ill. házakhoz.

Ősszel - lovaskocsival, kerékpárral - kirándulás

Télen - lovas szánnal a határban,

Tavasszal - kirándulások a környező városokba, településekre ,parkokba,autóbusszal , vonattal . (középső és nagycsoportosok)

Óvoda, család közös rendezvényei, tevékenységei

Munka délutánok szervezése ünnepek előtt; csoportszintű barkácsolás.

Ősszel a szülők, gyerekek és óvodai dolgozók közös program keretében ismerkednek - közös játék, bográcsos főzések.

Jótekonysági rendezvények az óvoda javára.

Az óvoda egyéb közös rendezvényei, tevékenységei

Karácsony - az Idősek Gondozó Házában a nagycsoportos óvodások ünnepi műsorral, az általuk készült ajándékokkal kedveskednek az idős embereknek.

Anyáknapjának köszöntés - Idősek Gondozó Házában

középső - nagycsoportos óvodások ünnepi műsora, ajándékok a gyermekek részéről.

Idősek Napja - Idősek Gondozó Házában

- középső- nagycsoportos óvodások köszöntő műsora

c.) Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése

Az óvodáskorú gyermek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben a családi atmoszféra, a szülői attitűd határozza meg. Az óvodai nevelés olyan érzelmi atmoszférát teremt a gyermekek számára, ami biztosítja az érzelmi kifejezések sokszínűségét, pozitív élményeket nyújt és mindez hozzásegíti a gyermeket a boldog alaphangulat kifejlődéséhez. Ezzel együtt a másik társ elfogadásához, megértéséhez, pozitív együttműködéséhez segíti hozzá.

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Segítse az újonnan érkező gyermekek közösségbe történő befogadását.
- ❖ Barátságos, családi környezetet biztosítson a befogástól az óvodáskor végéig, a gyermekek életrendjének és tevékenységeinek megszervezésével.
- ❖ Az erkölcsi nevelést alakítsa, a jó és a rossz felismerése, az őszinteség, az igazmondás, az igazságosság, felelősségvállalás, segítése saját élethelyzetben való megtapasztalása, az óvodapedagógus, dajka modellértékű bánásmódja során.
- ❖ Szokás-és normarendszer kialakítása, mely a gyermek fejlettségéhez alkalmazkodik.
- ❖ A közösségi nevelés, az egymásra figyelés, az egymáshoz alkalmazkodás, az együttérzés, egymás segítése, a különbségek elfogadása, tisztelete.
- ❖ Az óvodapedagógus-gyermek, a dajka-gyermek kapcsolatában ki kell alakítani a pozitív attitűdöt, a szereteten és kötődésen alapuló együttműködést.
- ❖ A gyermekek szociális érzékenységének fejlesztése, az éntudat alakulásának elősegítése. Alakítsa a jártasságokat, képességeket, melyek szükségesek az egészséges életvitelhez, a társadalmi élet mindennapjaihoz.
- ❖ A hátrányos helyzetű gyermekek mielőbbi beóvodázása, rendszeres óvodába járásának ösztönzése.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ❖ Érzelmileg kötődjenek óvdájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez
- ❖ Váljon igényükké a tevékenységekben való közös részvétel és együttműködés
- ❖ Segítsenek egymásnak, alakukjon ki közösségi érzésük.
- ❖ Társaskapcsolataik során képesek legyenek a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.

- ❖ Válgjon igényükké a helyes viselkedés, a mindennapi élet szokásainak, szabályainak betartása.
- ❖ Tevékenységekben legyenek kitartóak, megkezdett tevékenységet fejezzék be.
- ❖ Legyenek képesek erőszakmentesen megoldani a konfliktushelyzeteket.
- ❖ Tartsák be a csoportban kialakított udvariassági szokásokat (kérés, megköszönés, köszönés, vendég köszöntése, előzékenység, stb)
- ❖ Ismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja
- ❖ Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek. Ezért személyisége csak komplex tevékenységek által fejleszhető a leghatékonyabban.

A nevelő hatás belső feltételei:

- a)** az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység,
- b)** célkitűző és célmegvalósító,
- c)** a tevékenység és annak eredménye,
- d)** elégítse ki a gyermekek akciószükségletét oldja meg az adott gyermekközösség valamennyi feladatát.

A nevelő hatás pedagógiai feltételei:

- a)** a tevékenység pedagógiai előkészítése közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának és az egész óvodai környezetnek.
- b)** a tevékenység pedagógiai megszervezése nagy tapintatot igényel (semmit sem végezzünk el a gyerekek helyett, de mindenben segítsük, amikor arra szükségük van a gyerekeknek.)
- c)** a tevékenység pedagógiai értékelése szintén alapvető feladat. A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya stb. lehet az értékelés kiinduló alapja.

A gyermekek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott tevékenységre. A 3-7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit figyelembe kell venni. (Tevékenységi vágy, bármilyen mozgás, cselekvés.)

A megismerési vágy, a kíváncsiság életkori sajátossága. Minél kisebb a gyermek, annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit, rövid ideig tart és nincs mindig összhangban a kitzűzött céllal.

Az életkor, az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét. A gyermek számára a játék lehet munka is és fordítva.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- ❖ Minél változatosabb, többfajta tevékenység egyidőben történő gyakorlásához a megfelelő feltételek biztosítása (hely, idő, eszközök, ötletek).
- ❖ Az óvodapedagógus támaszkodjon a tevékenységek megszervezésében a gyermekek tapasztalataira, aktuális élményvilágára.
- ❖ Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban.

3.. Képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek.

A tevékenység szervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással. Egyszerre több részfunkciót teljesít.

- A nevelés - orientáló tevékenység is
- tevékenység szervezés is
- képességfejlesztés is.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek a következők:

1. Kooperációs képességek

2. Kommunikációs képességek

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek. - Forrása, célja, eszköze, színhelye. Csak a megfelelő tevékenységekre alapozott nevelésnek lehet eredménye a képességfejlesztésre. Hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság.

Az együttműködési (kooperációs) és az érintkezési képességeket (kommunikáció) csak gyakorlás közben és által szerezhetheti meg a gyermek.

A pedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- ❖ Folyamatosan biztosítjuk a gyermekek számára a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.
- ❖ A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.
- ❖ A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást.
- ❖ Minden gyermek képességét önmagához - a saját lehetőségeihez - viszonyítva igyekezzon fejleszteni.

III.A fejlesztés tartalma

A tevékenység központú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat feladatrendszerén keresztül valósul meg.

A feladatrendszer elemei:

- 1.** Játék és tanulási tevékenység
- 2.** Társas és közösségi tevékenység
- 3.** Munkatevékenység
- 4.** Szabadidős tevékenység

A gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. A nevelés és a tanulás tervezésében is ez a komplex gondolkodásmód vezérel.

1. Játék és tanulási tevékenység

A játék a 3-7 éves korú gyermek **alaptevékenysége**. A játék kiváló pedagógiai feltételeket biztosít a fejlődésnek, fejlesztésnek, mivel a tevékenységekben kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az átélt élményeket, tapasztalatokat. Megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, kiélheti szorongásait, problémáit, újraélheti kellemes élményeit.

A játék kicsiben maga az élet; az amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Játékon keresztül közvetítjük ismereteit a környező világról. Ezért a játék komplex tevékenységforrás a gyermek fejlődése számára. A játék olyan alaptevékenysége a gyermeknek, melyet az óvónő tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztéséhez. A játék a gyermek személyiségének szabad kibontakozási lehetősége is, a pedagógus túlzott tiltásának elkerülésén alapszik, de magába foglalja a személyiség tulajdonságainak a gyermek adottságainak, képességeinek, törekvéseinek kibontakozási lehetőségét is.

Ez a feltétel megköveteli, hogy az óvodai nevelés során olyan méretű teret, alkalmat, lehetőséget, eszközrendszert teremtsünk a gyermekek számára, amelyek segítségével a gyermekek tevékenységvágya más gyermekek sérelme nélkül, a közösségre nézve elfogadott formában bontakozzék ki. Játékban alakulnak társas kapcsolatai, gazdagodnak szociális érzelmei, e tulajdonságok kifejlődésével, kifejlesztésével később a társadalomba való beilleszkedést nagymértékben elősegíthetik.

A játék során a gyermek egész személyisége fejlődik (észlelés, megfigyelőképesség, az önkéntes és szándékos figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás.) Az egyes szituációk létrehozása, kialakítása fejleszti a gyermekek alkotóképzetét, fantáziáját. Fejlődik beszédkésztsége, helyzetfelismerő képessége. A közös játék öröme alakítja a társaihoz való viszonyát, megjelenik az együttérzés, vigasztalás, kivárási érzése.

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- ❖ A gyermekek szabad játékát, melyhez az óvónő (közvetett) módon kapcsolódik.
- ❖ Az óvónő által kezdeményezett (irányított játék) nevelési célzatú, tanulási tartalmat, hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- ❖ Biztosítsunk nyugodt légkört az elmélyült játékhoz.
- ❖ A napirenden belül megfelelő, elegendő időt, helyet biztosítsunk a játék számára.
- ❖ A játékhoz szükséges eszközöket folyamatosan pótoljuk.
- ❖ Teremtsünk helyzeteket, lehetőségeket, ötleteket a sokszínű játékhoz.
- ❖ Egyéni élményeken túl, közös élmények szervezésével fejlesszük a játékot.
- ❖ A gyermeki játék önállóságát tartsuk tiszteletben.
- ❖ Szükség esetén kapcsolódjunk be a játékba - játsszunk együtt a gyermekekkel.

Korosztályonként előforduló játékfajták:

Gyakorló játék (a (2,5-)3-4 éves korosztályra jellemző leginkább)

- ❖ Mozgásos gyakorló játék (mászás, bújás, forgás, ugrás...)
- ❖ Manipulációs gyakorló játék (építőelemek rakosgatása, tépés, homok kevergetése, kukoricamorzsolás, autók húzogatása, tologatás...)
- ❖ Verbális gyakorló játék (öbéli játékok, halandzsza szöveg, göcögтетők, egy-egy szótag ismétlése, szófordulatok mondogatása)

Konstruáló játék

A gyermekek ismerkednek az építés, összerakás technikájával, az alkotás örömeivel.

Szimbolikus és szerepjáték

Színlelő-, szerep-, fantázia játék, bábozás, dramatizálás, alkotójáték, barkácsolás.

A szimbolikus és szerepjátékban a gyermekek a részfunkciók gyakorlása által elsajátított, konkrét mozgásos, képi és szimbolikus elemeket jelenítik meg.

Ez a játékfajta tükrözi a gyermek egész személyiségét, eddigi tapasztalatait, ismereteit, elképzeléseit, érzelmeit. A gyermek a szociális tanulással a felnőtt mintáról sajátítja el, tanulja meg az erkölcsi értékek és társadalmi együttélés szabályait.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja a közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálását, a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképeség erősítését (épületen belüli és az udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai – ezekre utaló jelzések), különös tekintettel a konfliktushelyzetek megoldási lehetőségeire.

Gyakorolja a társakkal való együttműködést, átéli az alá- és fölérendeltségi viszonyokat, újraalkotva, kreatívan átél egy-egy eseményt. Fejlődik képzelete, szervezőképessége, empátiája, alkalmazkodóképessége, és kommunikációs képessége.

Az alkotójátékokban a fejlesztési lehetőségek széles skálája van jelen, amelyek mindig attól függenek, hogy a gyermekek milyen témájú, tartalmú játékot játszanak. Kiemelten a verbális fejlesztésnek van szerepe, hiszen a gyermekek játék közben kommunikálnak, kijelentő, kérdő, felkiáltó, óhajtó mondatokat fogalmaznak meg.

A játék igényéből indul ki a barkácsolás, amelyhez folyamatosan gyűjtjük az eszközöket, amelyeket

elérhető helyen tárolunk. Fontos, hogy a barkácsolás a játékfajták természetes kiegészítőjeként jelenjen meg, ne legyen öncélú. Barkácsolás közben nagyon sok technikát

(vágás, tépés, ragasztás, szögelés, fonás, hajtogatás), munkaformát ismernek meg a gyermekek. Munka közben átélik az alkotás örömét, fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk, alakul társas kapcsolatuk, gyakorolhatják a társas együttlét, viselkedés szabályait.

A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze a bábjáték. Játék közben feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai és szociális élményeit, miközben szabadon kibontakozhat. A gyermek bábozása jelentős a beszéd megindulásában, a beszédkedv, a beszédtechnika fejlődésében.

Csoportjainkban életkoruknak megfelelően, elérhető helyen állnak rendelkezésre a bábjáték eszközei. Csoportonként, munkadélutánon szülői segítséggel, mesetémákhoz illeszkedő bábok díszletek készülnek, melyek segítségével bővül eszköztárunk, a szülőkkel közös tevékenység közben a játékkultúra emelkedik.

A bábjáték forrása:

- ❖ az óvodapedagógus játéka,
- ❖ óvodapedagógus–gyermek bábjátéka
- ❖ a gyermekek bábjátéka,
- ❖ a gyermekek bábkészítése és a bábok felhasználása.

A (2,5-) 3-4 éveseknél a beszoktatás időszakában ismertessük és szeretessük meg az ujjbábót, a fakanálbábót és a síkbábót.

Az 5-7 évesek az óvónővel közösen, de önállóan is bábozzanak kesztyűbábbal: az egyszerű marionett bábbal, melyet a barkácsolás során készítenek.

Személyiségfejlesztő hatása: hat

- ❖ a társas kapcsolatok alakulására,
- ❖ az önmegvalósításra,
- ❖ alkalmazkodni tudásra,
- ❖ élmények, tapasztalatok felidézésére,
- ❖ a kommunikáció, kreativitás fejlődésére.

A gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket dramatizálás során, kötetlen módon játsszák el, amely mozgásos cselekvésen, esztétikai látványon és beszéden alapszik.

A dramatizálás személyiségfejlesztő hatása:

- ❖ a felelevenített élmények kapcsán fejlődik emlékezetük, szervezőképességük, kommunikációjuk, alkalmazkodóképességük, önértékelésük, önismeretük.

Szabályjáték

Ennél a játékfajtnál a legfontosabb a gyermekek és a felnőttek által megfogalmazott szabályokhoz való igazodás igénye. Játék közben a gyermek érzelmeket tanul, tanulja indulatainak fékezését, a siker- és kudarctűrést, felelősségtudata, feladattudata fejlődik.

Mozgásos szabályjátékok

Szabadidőben, testnevelés foglalkozáson, mindennapi testnevelés keretében alkalmazzuk. Ide tartoznak a bújócskák, körjátékok, szembekötősdik, labdajátékok, futójátékok, sorversenyek, célba dobások, kosárlabda játékok, váltóversenyek, fogócskák, népi gyermekjátékok.

Értelemfejlesztő játékok

Amit a gyermekek egyénileg, vagy mikrocsoportban, óvónővel, vagy egyedül játszhatnak. Például: társasjátékok, dominók, kártyák, logikai játékok, puzzle játékok, LEGO-k, memóriajátékok, barkochba, formakirakó, anyanyelvi és kommunikációs játékok.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ❖ A gyermekek képesek több napon keresztül egyazon játéktémát folytatni, azt együttesen szervezni
- ❖ Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus és a szerepjáték, melyben a gyermekek képzelete, szervezőképessége, alkalmazkodóképessége, empátiás készsége és kommunikációs képessége fejlődhet.
- ❖ Szabályjátékokat önállóan szerveznek, képesek az együttműködésre, alkalmazkodnak a szabályokhoz

- ❖ Építményeikben, konstruáló tevékenységükben tükröződik a kreativitás
- ❖ Ismert meséket dramatizálnak, báboznak
- ❖ Viselkedési kultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata

Tanulási tevékenység

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik a nevelési folyamatban. Játék közben a gyermek észrevétlenül tanul, a játék a tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmezésű, a nevelési folyamat egészében jelen van spontán vagy irányított módon.

Célkitűzésünk, hogy **egyszerre, egyidőben** kevesebbet, de minőségében és használhatóságában több ismeretet kapjon a gyermek, **több érzékszervet** igénybevevő tapasztalás, **sokoldalú cselekedtetés** útján.

A feladatrendszer elemei egymást átszöve komplexen, egymást kiegészítve érvényesülnek a pedagógiai folyamatban. A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből indulunk ki. Komplex foglalkozásokon keresztül jutunk el a gyermekekhez. Ezért szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek.

Célunk, hogy megfelelő színvonalú feladat elé állítsuk. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó.

A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni.

Ügyelnünk kell arra, hogy sikert érjen el a gyermek, hiszen a sikerélmények erősítik az önbizalmat, bátorságot adnak az újabb, nehezebb problémák megoldásához. Ez adja meg az alapokat az iskolai tanuláshoz.

A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás **kötött** és **kötetlen** kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- ❖ Fejlesszük a gyermek értelmi képességét (érezkelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- ❖ Elégítsük ki a gyermek megismerési vágyát, kíváncsiságát, sokoldalú érdeklődését sokszínű tevékenység szervezésével.

- ❖ Kínáljunk fel lehetőséget a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömét.
- ❖ Biztosítsunk a gyermek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységeket.
- ❖ Fejlesszük a gyermek önállóságát, figyelmét, kitartását, feladattudatát.
- ❖ Nyújtsunk segítséget olyan tapasztalatok szerzéséhez, melyben a gyermek megismerheti saját teljesítőképességének határait.

2. Társas és közösségi tevékenység

A gyermekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljanak meg másokkal érintkezni és együttműködni. Pedagógiai szempontból fontos feladat a fentieket elősegítő tevékenység értéktartalma, hasznossága, átélhetősége. Minden közösségi tevékenységnek megfelelő bázist kell nyújtani a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. Pedagógiai programunk négyes feladatrendszerrel megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából.

Az óvodában tudatosan törekedünk a közösségben zajló folyamatok és közös tevékenységek kibontakoztatására. Célunk az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségükből kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a teljes nevelési folyamatot átszövi.

Az óvodai közösség sikeres formálása esetén kialakul a gyerekekben a mások megbecsülésének, közös szokásoknak, a hagyományok tiszteletének érzése. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Mindez csak nyitott, szeretetteljes légkörben lehetséges.

Az óvodai gyermekközösség kialakítása, formálása már a beszoktatással megkezdődik. Türelemmel és szeretettel fogadjuk a gyerekeket, elegendő időt és fokozatosságot biztosítunk a beilleszkedésre. A szülőkkel igyekszünk a legjobb kapcsolatot kialakítani. A lényeg, hogy lekössük figyelmüket a különböző tevékenységek által. A fokozatosan kialakuló szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti mindjobb együttműködést, a kialakuló

viták lerendezését. Nem fegyelmeznünk, hanem tevékenykedtetnünk kell. A helyes szociális viselkedés megtanulása már óvodás korban elkezdődik. A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek. A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik.

Az óvoda nyitottsága, óvodáskor végéig biztosítja a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő-óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva. Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

Az óvodapedagógus feladata a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- ❖ Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai élet biztosítása, társas kapcsolatok alakítása, megfigyelése.
- ❖ Viselkedési kultúra kialakítása.
- ❖ A csoporton belül az együttműködés, az együttjátzás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.
- ❖ A konfliktusok kezelése.
- ❖ A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása.
- ❖ A gyermekek érzelmi kötődései nem egyformák minden társuk iránt, ezért arra kell nevelni őket, hogy megértők és toleránsak legyenek.

3. Munka jellegű tevékenység

Az életre való felkészítés, az életközelség nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kialakítását, gyakorlását. Az értékteremtő munka során fejlődik a gyermek együttműködési képessége.

Ez a terület az, ahol a gyermek erőfeszítése és a végzett munka eredménye értékelhető, ezáltal ösztönző, motiváló erőként hat. Alapvető követelmény az önállóság, öntevékenység lehetőségének megteremtésére. A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, gyermekek saját személyével kapcsolatos munkák, kerti munka, állat gondozása, csoport érdekében végzett munkák tényleges tevékenykedést jelentsen a gyermekek számára. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek önkéntességét, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan fel kell használni nevelési céljaink megvalósítására.

A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni. Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható.

Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a végzés során biztosítsuk a teljes önállóságot .A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyerekekre kényszerített feladat legyen.

A munkatevékenység legyen a gyermek számára **rendszeres és folyamatos tevékenység.**

A testápolást, öltözködést, étkezést, környezetük rendben tartását a lehető legkorábbi időtől kezdve próbálják **önállóan** elvégezni.

Hagyjuk, hogy a gyermekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül, akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőinket, **amikor képesek rá.**

A munka megosztása során fontos feladatunk, hogy a gyermekek megtanuljanak önállóan dönteni a feladatok egymás közötti megosztásáról. Lehetőségekhez mértén tapasztalják meg a munka valódi értékteremtő jellegét is. Óvodakertünk adottságai biztosítják a zöldségtermesztést, tavasztól-őszig, és a befőzés lehetőségét is, pedagógiai céllal beépítjük a munkafolyamatokba. A munkavégzéshez elegendő mennyiségű, megfelelő minőségű eszközökről, szerszámokról kell gondoskodnunk. Ezek bármikor hozzáférhető módon, szabadon, a gyerekek rendelkezésére álljanak.

A munkajellegű tevékenységek tartalma:

❖ Önkiszolgálás:

1* ez a gyermekek egész óvodai életét végigkíséri. Rajta keresztül és általa fejlődik a gyermek önfegyelme, önállósága, feladattudata, kitartása.

❖ Naposság:

A közösségért végzett, mások szükségleteit kielégítő naposi tevékenység az étkezésekhez kapcsolódik:

1* Étkezéshez szükséges eszközöket hiánytalanul és kultúráltan helyezték el.

2* A kultúrált étkezési szokások kialakítása eredményezze a harmonikus együttműködést, az egymásra történő odafigyelést, segítségadást a gyermekeknek.

3* A naposi tevékenységeket dajkai segítségnyújtással végezzék el.

4* A naposi feladatok vállalása önkéntes, de törekedni kell arra, hogy minden gyermek örömmel vállalkozzon a feladat elvégzésére.

5* A naposi munka során fejlődik önállóságuk, ízlésük, ügyességük.

❖ Önként vállalt alkalmi munka:

6* pl. üzenetközvetítés, segítségnyújtás a kisebbeknek. Fejlődik kitartásuk, feladattudatuk.

❖ Csoport hagyományaihoz kapcsolódó munka:

2* ünnepi készülődés, ajándék készítés, terem rendezés, díszítés.

Az óvodapedagógus feladatai a munka jellegű tevékenységgel kapcsolatban:

❖ Minden gyermeknek biztosítsunk lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, ill. a társai érdekében végzett munkatevékenységet.

❖ Folyamatosan biztosítsuk, bővítsük a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket, melyeket a gyermekek bármikor elérhetnek és használhatnak.

❖ A munkatevékenység végzése a gyermek számára örömmel átélt legyen. Végezze önállóan.

- ❖ Mindezek adjanak lehetőséget a gyermekek képességeinek, jártasságaiknak, társas kapcsolatuknak kialakulásához. Alapozzuk meg felelősségérzetüket, kitartásukat, kötelességtudatukat.

4. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a tevékenységek közötti szabad választás. Ez is egy döntési lehetőség a kisgyermek számára, aki tulajdonképpen egyszerre szeretne mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabadidős foglalkozásoknak ezért kell a saját, semmivel nem helyettesíthető helyüket kivívniuk az óvodában, hogy a gyerekek megtanuljanak gazdálkodni a rendelkezésükre álló idővel. A gyermek minden oldalú fejlesztése az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, amelyeknek megvalósítását az óvodában kell elkezdni.

Az óvodában persze sajátosan értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek az az oka, hogy az óvodások többsége egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykednek. Választhatnak a felkínált lehetőségek közül pl. rajzolás, festés, dominózás, bábozás, játéktanulás, verselés, mesélés, barkácsolás. Óvodánkban az egyik csoportból a másikba való átlépés a délutáni órákban valósítható meg.

Természetesen - nemcsak az épületen belül, hanem az udvaron is megvalósítható az a sokfajta választási lehetőség, ami döntésre és újabb gyakorlásra készíteti a gyermeket. A csoportok elszigetelésének megszüntetésével kitágítjuk a gyermek élet és mozgásterét, amely maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési képesség kifejlődését. Ugyanakkor az egyéni képességeket is jól fejleszti, hiszen lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- ❖ Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyerekeknek.
- ❖ Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére.
- ❖ Törekszünk a választási lehetőségek bővítésére, időszakonkénti változtatására.
- ❖ Egyszerű, saját maga és a gyermekek által készített eszközökkel segítse elő a gyermeki fantázia fejlődését.
- ❖ Délutánonként keressen és kínáljon lehetőségeket az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, az egyéni kérések teljesítésére.

IV.A komplex tevékenységi formák rendszere

A komplex foglalkozások lényege:

- ❖ A komplex rendszereket, folyamatokat jelentenek.
- ❖ A foglalkozásokat problémacentrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemez.
- ❖ A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

1.1. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás szoros kapcsolatban áll egymással, ezért együtt, egymásra hatva fejlődik a nevelés hatására. A beszéd az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése, csak a kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap kultúrtechnikák elsajátítására.

Komplex folyamat, jelen van a nevelési folyamat egészében. Áthat minden tevékenységet, feladatot, ennek következtében fejlődik ki a gyermek önbizalma, kapcsolatteremtő készsége, alkalmassá válik az iskolai tanulás megkezdéséhez.

Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi közeg. Az óvoda fejlesztési feladatainak a **család**, a **környezet megismeréséből** kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni.

Lehetőséget kell biztosítani arra, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de célszerű a hétfői

napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek. A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést a gyermeknek a beszédhez. Különösen fontos, hogy az óvónő ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. A gyermek mindig kapjon választ a kérdéseire. Dicsérje, biztassa a bátortalanabb gyermekeket a beszédre.

Figyeljen arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzd. Szükség esetén szakember segítségét kérjük.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- ❖ Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése.
- ❖ Beszédöröm biztosítása: neveljük arra a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el véleményüket.
- ❖ Teremtsünk lehetőséget minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- ❖ Képesé kell tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- ❖ Folyamatosan bővítsük a gyermekek szókincsét.
- ❖ Emeljük beszédszíntjevelüket olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.
- ❖ Fejlesszük beszédmegértésüket.
- ❖ Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- ❖ A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása.

1.2. Matematika- A környező világ megismerése – Mennyiségi és formai összefüggések

A komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre helyeződik a hangsúly, amelyben a matematikai nevelés önállósága is jelen van.

A gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai tanulás több formája valósulhat meg.

Első szint: bevezetés a matematikába - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: matematikai érdeklődés és kíváncsiság kielégítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

Második szint: az intenzív fejlesztés szakasza, 5 - 6 – 7 - 8 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása.

Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés sok olyan szituációt hoz felszínre, ahol a természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett tapasztalatokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét mélyítsük, spontán tanultakat rögzítsük. A gyermek 4. életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportokban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából mely összefüggést dolgozzuk fel foglalkozáson, az óvodapedagógus dönti el. A matematikai nevelés tartalmát képező ismeretek a gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyait, formáit tükrözik, melyeket természetes szituációkban történő megfigyelésekre épít.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- ❖ Olyan eszközöket és tevékenységeket kell biztosítanunk, melyek felkeltik a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben lehetővé teszi a matematikai tartalmú ismeretek elsajátítását.
- ❖ A komplex matematikai foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba ágyazva szükséges megvalósítani.
- ❖ Pozitív viszony kialakítása, a problémahelyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- ❖ A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- ❖ A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikrocsoportos) biztosítása, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.
- ❖ A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos

logikájának elfogadása egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban és problémahelyzetekben.

- ❖ A gyermekek aktív, passzív szókinccsének, mennyiségi-minőségi gyarapítása, a fogalmak, relációk körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. A gondolatok, a problémamegfogalmazás pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- ❖ A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált képességfejlesztés.

2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex tevékenységi formák

2.1.A külső világ tevékeny megismerése- Természet- társadalom- ember

A külső világ, a környezet megismerése iránti igény a gyermekben születése pillanatától működik. Célunk az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtsunk ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A környező világ megismerésében a **közvetlen megfigyelésre és tapasztalatszerzésre építünk** (rácsodálkozás, közlési vágy, kommunikációra való nyitottság, érzelmi fogékonyság). A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természetközeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Megfigyelései a természeti, társadalmi jelenségek közötti összefüggés megláttatására irányuljon. Kiemelt helyet kap az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvásában.

A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a **komplex foglalkozások** legtöbb esetben a szabadban zajlanak (óvoda udvar, óvoda közvetlen és tágabb környezete). A séták, kirándulások, a családok környezeti adottságaira építkező tevékenységek mind tanulási-, tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítanak a gyermeknek. Fel kell készítenünk a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk.

A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez a társadalomba való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete, szeretete. A környezettel való szoros kapcsolat alapot ad ahhoz,

hogy újraéljék az óvodában mindazt, amit tágabb környezetükben tapasztalnak, a családban átélnek. Az óvodai ismeretanyagok mint pl. a család, emberi foglalkozások, emberi test, testápolás, közlekedés stb. támpontot nyújthat a gyermek környezetében meglévő szabályok megismeréséhez, gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomba való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása játékosan valósul meg, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével.

A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető. Falusi környezetben, a természettel szorosan együtt élve, gazdag lehetőségek adódnak a természet megismerésére, megszerettetésére, és a természetvédelem megalapozására.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek erősítik: évszakok változásából fakadó időjárást megfigyelő tapasztalatszerzések, jeles napokhoz kapcsolódó tevékenységek. (Pl.: Föld Napja, Fák, madarak Napja stb.) Hagyományos népi életmódhoz kapcsolódó környezetalakító munkák (palántanevelés, növénygondozás, állatgondozás).

Termékek gyűjtése, gyümölcszüreték családoknál, gazdaságoknál, befőzések. Rendszeres környezetmegismerő séták, tájmegismerő kirándulások.

A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma, témakörei

A környezet megismerésének tartalmát, a tapasztalatszerzés irányítását három fő területen biztosítjuk:

- ❖ Természeti és társadalmi környezet megismerése
- ❖ Környezetalakítás, a felnőtt környezettudatos mintájának biztosításával
- ❖ Környezetvédelem

A témakörök keretét az évszakok változásai, az évszakokhoz kapcsolódó jelenségek megfigyelése, jellemző tevékenységei, a hagyományok és jeles napok töltik meg tartalommal.

Itt kell kiemelni a helyi és tágabb környezeti sajátosságok lehetőségeinek kihasználását.

A szülőkkal való közös tevékenység során ismerjék meg a társadalmi környezetünkben fellelhető foglalkozásokat (például fodrász, kőműves, kozmetikus, varrónő, szerelő stb.).

3-4 éves

ÓVODÁSOK VAGYUNK

- ❖ ismerkedés az óvoda helyiségeivel és az ott dolgozókkal

TESTÜNK

- ❖ önmaga felismerése és azonosítása a tükörben
- ❖ testrészek, érzékszervek megnevezése
- ❖ a testrészek, érzékszervek funkciója és ápolása
- ❖ az orvos gyógyító munkája

CSALÁD

- ❖ ismerkedés a családdal (fényképen azonosítva)
- ❖ a mi otthonunk, lakásunk részei (szoba, konyha, fürdőszoba)

ÉVSZAKOK

- ❖ figyeljék meg az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit
- ❖ szerezzenek tapasztalatot az időjárás és öltözködés összefüggéseiről

NÖVÉNYEK

- ❖ megneveznek néhány, a környezetükben található növényt, gyümölcsöt, zöldségfélét, virágot
- ❖ tapasztalatot szereznek színéről, illatáról, ízéről

ÁLLATOK

- ❖ megneveznek néhány, a közvetlen környezetünkben található állatot
- ❖ utánozzák mozgásukat és hangjukat

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- ❖ élő és élettelen közötti különbségtétel megfigyeltetése (csíráztatás).

NAPSZAKOK

- ❖ a csoport napirendje

- ❖ nappal, éjszaka fogalma

KÖZLEKEDÉS

- ❖ ismerkedés a gyalogos közlekedéssel,
- ❖ a környezetünkben található járművek megfigyelése (autó, autóbusz, kerékpár)

SZÍNEK

- ❖ figyeljék a környezetük színeit
- ❖ ismerkedjenek az alapszínekkel

4-5 éves

ÓVODÁSOK VAGYUNK

- ❖ középsősök lettünk
- ❖ élményszerző séták az óvoda szűkebb környezetében

TESTÜNK

- ❖ tudatosodjanak a főbb testrészek (páros testrészek) funkciói
- ❖ alakuljon ki testfogalmuk
- ❖ oldaliság tanítása gumiszalaggal
- ❖ alakuljon ki bennünk testünk ápolásának igénye és az orvos gyógyító munkájának fontossága

CSALÁD

- ❖ a mi családjunk, a családjunk tagjai (szülők, testvérek, nagyszülők)
- ❖ otthonunk címe, lakásunk részei, berendezései
- ❖ Ki, mit tesz otthon? (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése)

ÉVSZAKOK

- ❖ évszakonként az időjárás és a természet változásainak megfigyelése, összefüggéseinek megláttatása
- ❖ az időjárás változásának hatása az emberek tevékenységére és az állatok életmódjára

NÖVÉNYEK

- ❖ az évszakok, az időjárás változás hatása a növények életére
- ❖ figyeljék meg néhány növény fejlődését, növekedését, érését

ÁLLATOK

- ❖ figyeljék meg az évszakok és az időjárás változásának hatását az állatok életére
- ❖ ismerkedjenek meg néhány állattal és kicsinyeivel a valóságban vagy képen

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- ❖ közvetlen környezet megfigyeltetése, osztályozása élőre-élettelenre (növények hajtatása, gondozása, anyagok tulajdonságai)

NAPSZAKOK

- ❖ napszakokhoz kötött tevékenységek tudatosítása
- ❖ nappal és éjszaka fogalmának megismertetése

KÖZLEKEDÉS

- ❖ a gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása
- ❖ ismerjenek néhány személy- és teherszállító járművet

SZÍNEK

- ❖ fedezzék fel a környezetükben található azonos színeket

5-7 éves

ÓVODÁSOK VAGYUNK

- ❖ nagycsoportosok lettünk
- ❖ iskolások leszünk
- ❖ tájékozódás az óvoda tágabb környezetében

TESTÜNK

- ❖ tudatosodjanak az emberi test (a domináns kéz) részei és azok funkciói
- ❖ emberi és állati testrészek, érzékszervek összehasonlítása funkciójuk szerint
- ❖ az egészséges életmód, egészségvédelem fontosságának tudatosítása (egészség–betegség–gondozás, egészségügyi vetélkedő)

CSALÁD

- ❖ a mi családjunk, családfa (nemek, kor szerinti csoportosítás)
- ❖ foglalkozások, feladatok a családban, (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése)
- ❖ ünnepeink szeretteink körében

ÉVSZAKOK

- ❖ az évszakok időjárásának és a természet változásainak összehasonlítása
- ❖ a természeti változások hatása az emberre, állatra, növényre
- ❖ figyeljék meg az évszakokban folyó munkálatok és azok fontosságát, és lehetőség szerint vegyenek részt benne

NÖVÉNYEK

- ❖ tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van
- ❖ kísérik figyelemmel a növénytermesztést (az óvoda udvarán) és a betakarítást (mezőgazdasági területeken)

ÁLLATOK

tudják, hogy az állatok életmódja és az időjárás változása között összefüggés van (elköltöznek, gyűjtögetnek, szőrmét váltanak)

- ❖ hasonlítsák össze külső és belső jellemzőjük alapján, illetve csoportosítsák a szűkebb és tágabb környezetükben található állatokat

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- ❖ tegyenek különbséget az élő és az élettelen természet tulajdonságai között

- ❖ élő és élettelen dolgok összehasonlítása, csoportosítása

NAPSZAKOK

- ❖ ismerkedjenek a napszakokkal (hajnal, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka) és az azokban végzett tevékenységekkel
- ❖ az idő múlásának felismerése

KÖZLEKEDÉS

- ❖ önállóan tájékozódjanak a gyalogos közlekedésben (irányok, jelzések megismerése)
- ❖ ismerkedjenek szárazföldi, vízi, légi közlekedési eszközökkel
- ❖ hasonlítsanak össze személy- és teherszállító járműveket

SZÍNEK

- ❖ különböztessenek meg világos és sötét színeket, ismerjék a színárnyalatokat

Környezetvédelem

A környezetvédelmi nevelés elsősorban a felnőttek pozitív mintáján, a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartáson, hétköznapi apró történésein keresztül érvényesül.

Az udvari élet, a séta, a kirándulás azért fontos, mert az óvónő segítségével a gyermekek rácsodálkoznak a természetre, észreveszik a szépet és jót, de a károsat is.

Fontos teendőink

Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy a gyermekek harmonikus kapcsolatba kerülhessenek környezetükkel.

Érdeklődésük-kíváncsiságuk felkeltésével, érzelmeik alakításával olyan tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttatni őket, melyek révén megtanulják a létrehozott értékek védelmét, megbecsülését. Mintaként szolgál a felnőttek környezettudatos magatartása.

Udvarunk kiváló terep a környezet szeretetének, védelmének állandó gyakorlására.

Velünk, körülöttünk élő növényekre, állatokra vigyázzanak, ne tépjék le a virágokat, ne tapossák el a bogarakat, csigákat, békákat, s ne kezeljék játékszerként!

Ne szemeteljének, aki igen, felszólításra tegye azt a kijelölt tárolóba.

Vigyázzanak a környezetük tisztaságára, a 6-7 évesek vegyenek részt heti 1 alkalommal a szemét összeszedésében.

A környezetvédelmi nevelés feladatának eredményes megvalósításához a nevelőtestület tagjainak szoros együttműködésére és a szülőkkel való sokrétű kapcsolat kialakítására van szükség. (Pozitív minta, példamutatás)

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások, tevékenységek megszervezésében:

- ❖ Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben.
- ❖ Tudatosan törekedjünk arra, hogy minél több élményt gyűjtsön a gyermek saját természeti és társadalmi környezetéből.
- ❖ Biztosítsunk minden eszközt, és lehetőséget a természetben való folyamatos tevékenységhez (élősarok, konyha-, kert-, kisállat gondozás).
- ❖ Megfigyeléseket lehetőség szerint a szabadban szervezzük meg.
- ❖ A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában.
- ❖ A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd- és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása.
- ❖ Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják a gyermekek óvodai életét, fejlesztik erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozzák szokás- és normarendszerüket.
- ❖ A családi tárgyi kultúra értékeinek megismerése, beépítése a napi gyakorlatba.
- ❖ A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális pedagógiai módszerekkel történő tevékenységének, tapasztalatszerzésének biztosítása.
- ❖ A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába.
- ❖ Szociális hátrányok enyhítésére szülőkkel közös ismeretszerző kirándulás szervezése.

3. Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már az óvodáskorban elkezdődik. Mindennapi feladataink közé kell tartoznia, hogy megismertessük a gyermekeket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat, vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. A művészeti nevelés szempontjából nagyon fontos, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül, egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. A felnőtt által kigondolt elképzeléseket, sémákat ne adjunk megvalósíttatni a gyermekkel. Törekedjünk arra, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csak akkor nyújtsunk segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás, az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése a kreatív emberek sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. A gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban stb. kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú. A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ide tartozik a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy mint a környezet esztétikája.

A művészeti tevékenységek nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyerekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Pl. az ősszel lehulló falevelet színezhethetjük, festhethetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is és ennek kell visszatükröződnie a foglalkozásokon is. Le kell szögezni azonban, hogy foglalkozásoknak tekintjük a szabad

természetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát, tehát foglalkozás alatt nem kell feltétlenül a klasszikus értelemben vett foglalkozásokra gondolni.

3.1. Verselés , mesélés, - dramatizálás, bábozás

Nagyon lényeges, hogy mindennap meséljünk vagy verseljünk valamilyen formában, reggel vagy délután, elalvás előtt vagy délután. A **mese-vers anyaga** változatos legyen, gerincét a **magyar népmesekincs** megismertetése adja. Lehetőséget kell teremtenünk, a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához. Fontos elősegítenünk, hogy a gyerekek megfelelő eszközökkel el is játszassák a nekik kedves, legjobban tetsző meséket. A többszöri ismétlést, feldolgozást nagyon szeretik a gyerekek. Kedvelt tevékenységük még a bábozás és a dramatizálás. Az irodalmi élmények feldolgozását különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával segítjük elő. Az óvodában szerzett irodalmi élmények a fejlődő gyermeki személyiséget nagyban befolyásolják.

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Oldott, derűs légkör teremtése, amelyben a gyermekek természetes közlési vágya, a meglévő ismereteinek különféle élethelyzetben való gyakorlása fejlődik és fejleszthető.
- ❖ Életkori sajátosságokhoz igazodó anyanyelvi és mozgásos játékok beépítése a mindennapi tevékenységekbe.
- ❖ A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása
- ❖ Népi, klasszikus és kortárs multikulturális, interkulturális irodalmi, esztétikai élmények közvetítése, hagyományok ápolása.
- ❖ A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposágával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- ❖ Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermeki személyiségvonásokat és szükségleteket (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok, beszélgetőkörök, interaktív játékok.
- ❖ Megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlesztése.
- ❖ A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása, fejlődésének elősegítése az

önkifejező képesség gazdagítása érdekében.

- ❖ A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztésének szakemberrel történő összehangolása.
- ❖ A mesélés szerepének megismertetése a szülők körében, a szülők nevelési szemléletének formálása.

3.2.Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka - Vizuális tevékenységek

(Gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás, szövés, körmöcskésés) Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. Elsősorban az a feladatunk, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. Célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendetlenséggel. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Teljes **önállóság** szükséges ahhoz, hogy a gyermekek alkotókedve kibontakozhasson. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak el a gyerekek, amit az óvodapedagógusnak maximálisan meg kell adni. A gyermekeknek legyen lehetőségük arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Amennyiben megoldható, minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Ezeknek nagy hasznát veszik a gyerekek, hiszen pl. a nagyobbak szerepjátékokhoz bármikor kiegészíthető eszközök készülhetnek és a kisebbek is örömmel ismerkednek meg a különböző szerszámokkal.

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése, örömteli alkotó légkör kialakítása.
- ❖ Mozgással, cselekedtetéssel, vizuális élmények biztosításával, az észlelő funkciók változatos gyakoroltatásával, párhuzamosan végezhető tevékenységszervezéssel sokszínű tapasztalatok nyújtása.

- ❖ A belső képek gazdagítása, a gyermeki ábrázolás ösztönzése, változatos lehetőségek felkínálásával.
- ❖ Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása, fejlesztése a népi motívumok alkalmazásával
- ❖ A gyermeki élmény és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés és az önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- ❖ Önértékelésre, egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- ❖ Az ábrázolási tevékenységükben lassan fejlődő, esetleg diszgráfia tüneteit mutató gyermekek egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakembereknek.
- ❖ Szociális hátrányok enyhítése az ábrázolás eszközeinek biztosításával.

Fontos az ábrázoló tevékenység fejlesztésében:

A technikák megismerttetése, gyakorlása 3-4 éves korban, bővítése a többi életkorban.

Témánként több technikai megoldás felkínálása, feltételeinek biztosítása a kreativitás fejlesztése és a változatosabb gyakorlás érdekében. Élményre alapozott, jól kigondolt témaválasztás. A vizuális nevelés komplex beillesztése a nevelési rendszerbe.

3.3.Ének, zene, énekes játék, gyermektánc - Ének-zene, énekes játék

Az óvodai ének-zene nevelésének jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekekkel. A néphagyomány mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás éppúgy része a mindennapoknak, mint a napi mesélés vagy a séták, kirándulások. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére. Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő

fejlesztés a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása.
- ❖ A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- ❖ A gyermekek zenei képességének (hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, harmonikus, szép mozgásának), kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével.
- ❖ A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzelemgazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás, az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok).
- ❖ Az énekes játékok eszközeivel különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása.
- ❖ Az önkifejezés újabb lehetőségének felkínálása a zenei improvizációra való ösztönzés (mozgás rögtönzése zenére, dallam-, ritmusvariációk kitalálása).
- ❖ A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye szerinti zenei nevelés, speciális szakember és programok segítségével (például szenzomotoros integráció).
- ❖ A nemzeti, etnikai és migráns gyermekek zenei kultúrájának közvetítése, a szülőföldhöz való kötődés erősítése.

4. Testi fejlesztés-testnevelés

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a **testi fejlesztés**. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. A mozgásfejlesztés tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok

figyelem-bevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülésel együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának. A természet erőivel - napfény, levegő, víz, - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk.

A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltételek, biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű játékban gazdag kellő intenzitású napi 20-30—perces testmozgás nem csak a kondicionálás és koordinációs képességek fejlődése, biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is. A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez **objektív** és **szubjektív** feltételek szükségesek.

Objektív feltételek:

Elsősorban a megfelelő hely biztosítása.

Minden, ami az óvoda udvarán található - fák, bokrok, homokozó, játékeszközök stb. - felhasználhatók a feladatok megvalósításához.

Ugyanez mondható el az épületen belül is.

Szubjektív feltételek:

Az óvónő személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a mindennapi testnevelés eredményességét.

A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatja a gyermekeket.

Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához.

Mozgásfejlesztés feladatai:

- ❖ legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni
- ❖ a gyermeki szervezet sokoldalú arányos fejlesztése
- ❖ motoros képességek fejlesztése
- ❖ vázizomzat erősítése
- ❖ helyes testtartás kialakítása
- ❖ sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető
- ❖ mozgásformák gyakorlása által.
- ❖ folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- ❖ a kéz finom mozgásainak fejlesztésére nyújtsunk változatos lehetőségeket.
- ❖ segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai a mozgásfejlesztéssel kapcsolatban.

- ❖ A legfontosabb, hogy minden nap legyen lehetőségük a gyerekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabadban tartózkodni.
- ❖ Legyen biztosítva a szabad mozgásgyakorlás feltétele.
- ❖ Változatos eszközök- és a gyermekek szabad, önálló mozgásának biztosításával lehetővé kell tenni, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.
- ❖ Ötletek adása, a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgás.

V.A nevelés tervezése és időkeretei

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre,

tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket. A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni inkább 1 vagy 2 hetes periódusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílnak lehetőségek a gyermek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználásra. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkába. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a nevelés-tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésnél ne az ismeretanyag növelése, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára, ezért nem szükséges a külön vázlatírás. Ennél fontosabb azonban, hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermekek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése, a tevékenységek sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

A fejlesztés módszere

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött

tevékenységi forma keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztést, a tevékenység formáját ne a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése. A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítsuk és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre.

A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete

A teljes nevelési folyamat, a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:

- ❖ önálló és irányított tapasztalatszerzés
- ❖ kötetlen és kötött tevékenységek komplex rendszere

Csoportszervezés

A csoportokat úgy szervezzük, hogy korban közel álló gyermekek kerüljenek egy – egy csoportba.

A csoportokat jól ismert növény, és állat nevekkel (Csigá, Süni, Katica, Maci) jelöljük.

A nevelés időkeretei

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A heti rend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges „fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés,

tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokolttá teszi, változtatható, módosítható. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

A napirend általános időkeretei

Játék és szabadidős tevékenység 5 óra

Étkezés, pihenés 3 óra

Öltözés, tisztálkodási tevékenység 1,5 óra

Óvónő által kezdeményezett tevékenység 5 perc- 35 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, váratlan események hatására.

Hetirend kialakítása

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A hetirend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás, befogadás idején figyeljünk arra. Hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze. Később, az óvodaiélet utolsó éveiben a hetirend és a napirend pontosabb betartását helyezzük előtérbe. A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirend általános tartalma és maximális időkeretei

Naponta 20-30 perc

Naponta 30-35 perc

Hétfő:	Mindennapi testnevelés Mese-vers	
Kedd:	Mindennapi testnevelés Mese-vers	Matematika
Szerda:	Mindennapi testnevelés	Művészeti tevékenységek Mese-vers
Csütörtök:	Mindennapi testnevelés Mese-vers	Természet - társadalom - ember
Péntek:	Mindennapi testnevelés Mese-vers	Művészeti tevékenységek

A hetirend kialakítása természetesen az óvónő feladata.

Számtalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formák helyei, de az időkeretek is változtathatók.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

Negyedéves nevelési terv készítése

Heti tanulási terv készítése

Negyedéves nevelési-tanulási terv értékelése

Éves értékelés

Gyermekek személyiség lapjának vezetése

A gyermekek értékelése, mérése,

Egyéni fejlesztési terv

VI.Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés az óvodai nevelési folyamat

eredményeként a gyerekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik.

Pedagógiai programunkban az iskolai élethez való felkészültséghez szükséges testi-lelki és szociális fejlettségi szint kialakítása azonos mértékű pedagógiai feladat, melynek eredményeként a gyermek jellemzője:

a) A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finom motorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermekeknél:

3* az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

4* megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

5* a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

6* érthetően, folyamatosan kommunikál, **beszél**, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések), végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

7* **elemi ismeretekkel** rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a

környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A **szociálisan** egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek:

8* egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,

9* feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A neurológiai és egyéb hátránnyal küzdő gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett **korrekció** mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

Az óvodában folyó nevelőmunkát akkor tekintjük sikeresnek, ha az óvodáskor végére meghatározott jellemzőkhöz hozzárendelt sikerkritériumokat legalább 80 %-ban teljesítettük.

1. SIKERKRITÉRIUMOK

Az egészséges életmód kialakítása

szükségleteit képes késleltetni

szükségleteit képes önállóan kielégíteni

WC-zést követően használja a toalett papírt

a tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után helyére teszi

szennyező tevékenység végzését követően kezet mos, és szárazra törli

önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell segítséget kér

cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik

ruháikat összehajtva teszi a helyére

képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani

kulturáltan étkezik
szívesen fogyaszt zöldség, gyümölcsféléket
vigyáz környezetének rendjére és tisztaságára
ismeri a szelektív hulladékgyűjtés hogyanját és mikéntjét
szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül
életkorának megfelelően edzett
ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat

Mozgás

igényli a mindennapos mozgást
mozgása harmonikus, összerendezett
téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni
magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket
ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani
erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő
kialakult szem-kéz, szem-láb koordinációja
fejlett az egyensúlyérzékelése
tud rollerezni vagy biciklizni
a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes,
vizuális memóriája korának megfelelően fejlett
ismer legalább egy labdajátékot
ismeri legalább 2-3 kéziszer (labda, ugrálókötél, karika) használatát
érdeklődik valamely sportág iránt
képes alkalmazkodni társaihoz, korának megfelelően fejlett az önuralma,
toleráns, együttműködő, segítőkész
ismeri a csapatjáték szabályait
egészséges versenyszellemmel képes küzdeni

Verselés, mesélés

szívesen mesél, báboz, dramatizál
gondosan bánik a könyvekkel
néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni
folyamatosan összefüggő mondatokkal fejezi ki magát
kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol
szókincse korának megfelelő
jól használja a metakommunikációs eszközöket

bátran és szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel
társára odafigyel, türelmesen végighallgatja mondanivalóját
a közölt információt megérti
bátran kérdez
tud szemkontaktust teremteni és tartani
udvariassági kifejezéseket használ
beszéde tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése, megfelel anyanyelvünk
követelményeinek
várja, igényli a mesehallgatást
tud történetet kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni
a migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes
megértetni magát.

Játék

örömmel, önfeledten játszik
képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni
építmény lemásolására képes
képes élményei eljátszására
szívesen vállal szerepet
szabályjáték során betartja a szabályokat
másokat is figyelmeztet a szabályok betartására
egészséges versenyszellemben tevékenykedik
problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik

Munka

önkiszolgáló tevékenységek

a testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint végzik
étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, szalvétát, merőkanalat
öltözködésnél önállóak, tudnak gombolkozni, próbálkoznak a megkötéssel
önkiszolgáló tevékenységre fordított idő, fejlettségük növekedésével arányosan
csökken

alkalomszerű munkák

pontosan megértik mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik
bonyolultabb feladatokat is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak
időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket
igényelnek

közösségi munkák

a közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.

terítésnél ügyelnek az evőeszközök esztétikus elrendezésére

felelősi munkákat szívesen vállalnak, önállóan teljesítik

a környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában.

(csoportszoba, udvar, óvoda környezete)

vigyáznak játékaikra és rendben tartják azokat

munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és kitartás jellemzi

környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák

a szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben

szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében

a virágokat nem tépik le, hagyják eredeti helyükön, eredeti szépségükben

szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában és az udvaron egyaránt

télen gondoskodnak a madarak etetéséről

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

élvezettel hallgat zenét

tud ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni

tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni

tud dallam, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni

tud társaival térformákat alakítani

a különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, egyöntetűen, esztétikusan végzi

tud élvezettel, irányítás nélkül játszani legalább 5 dalos játékot

felismeri a halk-hangost, és tud halkán, hangosan énekelni, beszélni

megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Tudja mindkettőt mozgással, járással tapssal a dalból kiemelni

megbeszélés vagy egyéni ötlet alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kísérni

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol

képkalkotásban kifejezi gondolatait, élményeit

elképzelés után meseszereplőket stb. hangulatot is kifejezve jellegzetes színekkel, formákkal, mozgással ábrázol.

tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani

önállóan és csoportosan is készít játékot, kelléket, ajándékot
téralakításban, építésben másokkal együttműködik
ábrázolása változatos színhasználatot és tagoltságot mutat
emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja
díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel papírmunkával,
agyagba karcolással stb. megold
tud különféle technikával képet alkotni, technikát önállóan a rendelkezésre álló
anyagból megválasztani
helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót
alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára
szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti környezetét
képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt
mondani.
ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat
vonalvezetése balról jobbra halad.

A külső világ tevékeny megismerése

megkülönbözteti az évszakokat és a napszakokat
Ismeri környezetének növényeit, állatait, részt vesz a növények gondozásában és a
természetvédelemben
Képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni,
vagy valaminél kevesebbet, nagyobb, többet létrehozni.
helyesen használja a tő és sorszámneveket
tud tízes számkörben bontani, részhalmazokat egyesítem
meg tudja állapítani: több, kevesebb, ugyanannyi
helyesen használja a térbeli viszonyokat jelölő névutókat
környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Tudja lakcímét, testvérei nevét, szülei
foglalkozását, saját születési helyét és idejét
tudja óvodája nevét
kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és
társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
ismeri és betartja környezetének közlekedésének legfontosabb szabályait, s a közelben
lévő közintézményeket ismeri
a tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tud hasonlítani forma, szín
nagyság szerint

Tanulás

az egyszerű feladatokat megérti
ha a helyzet megkívánja, kivárja amíg rá kerül a sor
édeklődik környezete tárgyai, jelenségei és az ezzel összefüggések iránt
feladataik végrehajtásában kitartó
szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő
él benne a tanulás és iskola utáni vágy
tevékenységének eredményeit reálisan értékeli
képes a már elsajátított ismeretek szándékos fejlesztésére
munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő
szándékos figyelemre képes
szívesen vesznek részt tervezett, szervezett irányított játékokban, tevékenységekben
a tanuláshoz szükséges kompetenciák koruknak megfelelően fejlettek
a részképesség-és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez
kerülnek
a tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő
tevékenységet

Érzelmi nevelés, szocializáció

ragaszkodik csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez
igényli a csoportban kialakult szokásrendszer alkalmazásához
a játékszereken megosztózik társaival
segíti társait a tevékenységekben
türelmesen meghallgatja társait és a felnőtteket
a csoportba érkező vendéget udvariasan és szeretettel fogadja
udvariassági formák betartásával kommunikál
édeklődik társai iránt, meghallgatja őket
konfliktushelyzetekben társaival egyezkedik
számon tartja társai hiányzásának okát
konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg,
szükség szerint felnőtt segítségét kéri
érzelmein, indulatain korának megfelelően tud uralkodni. a közösség érdekében
szívesen vállal munkát
feladattudata kialakulóban van
korának megfelelően kialakult felelősség érzete, képes egyszerű döntések önálló

meghozására

igényes a saját tevékenységével szemben

érkezéskor, távozáskor köszön

megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát

türelemre, kitartásra képes

a szülőkkel való kapcsolata a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik

2. Dokumentumok:

Csoport napló

tartalom:

negyedéves nevelési tervek

heti tanulási tervek

negyedéves értékelések

megfigyelések

gyermek fejlődésének mérése

Személyiségilap

Gyermekek mérésének mérőlapjai

Óvodai felvételi előjegyzési napló

Óvodai felvételi és mulasztási napló

3. Az óvoda nevelő munkájának értékelési és mérési rendszere

Feladat	Dokumentum	Ideje	Felelős	Ellenőrzés
Családlátogatás	Személyi lap	óvodába járás kezdete, szükség szerint	csoportvez. óvónők	óvodavezető
Anamnézis	Személyi lap	óvodába járás kezdete	csoportvez. óvónők	óvodavezető

Befogadás, megfigyelések	Személyi lap	óvodába j.kezdeté	csoportvez. óvónők	óvodavezető
Gondok, nehézségek	Személyi lap	folyamatos	csoportvez. óvónők	óvodavezető
Egyéb , lényeges megfigyelések	Személyi lap	folyamatos	csoportvez. óvónők	óvodavezető
Jelentős élettörténeti események	Személyi lap	folyamatos	csoportvez. óvónők	óvodavezető
Év végi értékelés	Csoportnapló	Június 30.	csoportvez. óvónők	óvodavezető

Gyermekek fejlődésének mérése

Dokumentumok	Mérési, értékelési területek, szempontok	Rögzítés ideje
Személyiséglap	A gyermek óvodáskor előtti fejlődésének, a család szocio- kulturális jellemzőinek megismerése	óvodáskor kezdetén

Fejlettségmérő lapok képessegek szerint	<ul style="list-style-type: none"> - Testi képességek , egészséges élet- mód -Szociális képességek - Ételmi képességek 	Korcsoportonkénti év eleje – év vége
Fejlettségmérő lapok tevékenységek szerint	<ul style="list-style-type: none"> -Játék -Verselés –mesélés -Ének,zene,énekes játék, gyermektánc -Rajzolás, festés, mintázás,kézimunka - Mozgás - Külső világ tevékeny megismerése - Munkajellegű tevékenységek - Alkalomszerű munkák 	Korcsoportonkénti év eleje- év vége
DIFER mérőanyag	<p>A hét elemi alapkészség diagnosztikus tesztje:</p> <ul style="list-style-type: none"> -szocialitás - írásmozgás koordináció - tapasztalati következtetés -tapasztalati összefüggésmegértés - elemi számolási készség - relációszókinccs ,beszédhang hallás 	Évente egyszer , minden év áprilisában.
	Tehetséges gyermekek	Hetente

VII. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

Jogi szabályozás:

1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

Az 1993. évi LXXIX. törvény a Közoktatásról

A 2/2005. (III.1.) OM rendelet 1. sz. melléklete a Sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai nevelésének irányelve

14/1994.(VI.24.) MKM rendelet a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatról, és módosításai: 3/1998 (IX.9.) OM és 19/ 2004.(VI.14.)OM rendelet.

11/1994.(VI.8.) MKM r. 7 sz. melléklet IV. fejezete a speciális eszközökről

Intézményi Alapító Okirat

Sajátos nevelési igény fogalma:

Sajátos nevelési igényű az a gyermek, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság véleménye alapján:

Testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.

A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.

Óvodánkban vállaljuk annak a kisgyermeknek az integrációját, aki:

- ❖ Szakértői bizottság véleménye alapján integráltan nevelhető
- ❖ Mozgáskorlátozott, érzékszervi és, vagy beszéd fogyatékos, vagy enyhén értelmi fogyatékos, vagy a nevelési-tanulási folyamatban akadályozott
- ❖ Fejlesztéséhez az intézmény rendelkezik a szükséges személyi és tárgyi feltételekkel.

Az integrálás lehetőségének további feltételei:

- ❖ Mozgássérült gyermek képes legyen legalább segédeszköz nélkül helyváltoztatásra,

segítséggel önellátásra, szobatiszta legyen, képes legyen kapcsolatteremtésre, szükségleteit ki tudja fejezni.

- ❖ Érzékszervi, beszéd fogyatékos gyermek képes legyen kapcsolatteremtésre, szobatiszta legyen, szükségleteit ki tudja fejezni.
- ❖ Értelmi sérült gyermek tanítható, fejleszthető legyen az óvodai csoportban, képes legyen kapcsolatteremtésre, szobatiszta legyen, szükségleteit ki tudja fejezni.

Az integráció általános elvei:

- ❖ Az integrációt az egész nevelőtestület felvállalja.
- ❖ A csoportjukban integrációt folytató kollégákat az egész alkalmazotti közösség támogatva segíti.
  - ❖ Az integrálhatóság minden esetben egyéni döntést igényel, figyelembe véve az összes körülményt
  - ❖ Csoportba való beosztás előtt az óvónők személyesen találkoznak a kisgyermekkel és a szülőkkel. Csoportkialakításhoz a vezető óvónő figyelembe veszi az óvodapedagógusok véleményét.
  - ❖ Három hónapos próbaidővel történik a felvétel. A sajátos nevelési igényű gyermek befogadása, segítése nem jelenthet túlzott terhet a csoportban élő gyerekek, felnőttek számára.
  - ❖ Az integráció nem megvalósítható, ha káros hatása van a SNI gyerekekre, a csoportra, a nevelőkre:
    - ❖ Ha nem szolgálja a SNI gyerek fejlődését, szükségleteinek kielégítését.
    - ❖ Ha óvodapedagógiai eszközökkel nem oldható meg a közösségi együttélés kialakítása a gyerekek között.
    - ❖ Ha a pedagógus testi-lelki terhelése túlzott.

Befogadó szemlélet alapelvei:

- ❖ Minden gyermek speciális. A pedagógus nem az átlaghoz igazodik, hanem minden
- ❖ gyerekben az egyedi, csak rá jellemző sajátosságokhoz.
- ❖ Bármely gyermeknél előfordulhatnak problémák. A problémák természetes velejárói a
- ❖ tanulásnak, nem kizárólagosan az egyénből fakadó gyengeség tünetei.
- ❖ A speciális megsegítés igénybevétele minden gyermek joga. Kiterjed az önismeret, a
- ❖ megismerési technikák, a differenciált bánásmód és az együttműködés biztosítására.
- ❖ A gyógypedagógus komplex segítséget nyújt a befogadó intézménynek.
- ❖ Egyéni fejlesztési terv készül minden gyermekre.

- ❖ A szegregációtól az inklúzióig az integráción keresztül vezet az út.

Szakértői Bizottság szakvélemények tartalmaznia kell:

- ❖ A SNI tényének megállapítását, annak okait
- ❖ Az integrált nevelés lehetőségét
- ❖ Nevelési javaslatokat, fejlesztési területeket
- ❖ Intézmény kijelölését név szerint
- ❖ Kontroll vizsgálat időpontját (1. vizsgálat után 1 évvel,

Csoportszervezés elvei:

Integráló csoportban maximum 15 gyerek mellett maximum 3 sajátos nevelési igényű gyermeket fogadunk (lehetőleg különböző problémával)

Eredményes integrálás személyi és tárgyi szükségletei:

- ❖ Inkluzív, befogadó környezet, alkalmazottak, szülők, gyerekek részéről
- ❖ Fogyatékoság típusának megfelelő utazó gyógypedagógus
- ❖ Speciális segédeszközök (asztal, szék, mosdó, fejlesztő eszközök)
- ❖ Sérülés specifikus környezet (akadálymentes rámpa, kapaszkodók)
- ❖ Integráció folytatása a települési iskolában

A sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai integrálásának célja:

Közösségbe való beilleszkedésük segítése (alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóság, érzelmi élet, együttműködés fejlesztése) - óvodapedagógiai eszközökkel

Képességeik fejlesztése (vizuális, akusztikus, taktilis, motoros, és nyelvi) –gyógypedagógiai eszközökkel:

- ❖ A hiányzó vagy sérült funkciókat helyreállítani, újakat kialakítani
- ❖ A meglévő ép funkciókat bevonni a hiányok pótlása érdekében Funkciók egyensúlyát kialakítani
- ❖ Speciális segédeszközöket elfogadtatni, használatukat megtanítani
- ❖ Egyéni sikereket segítő tulajdonságokat, funkciókat fejleszteni

Befogadóvá váljon az intézmény, lelkileg is.

Az integrációs folyamatban közreműködő partnerek és feladataik:

Szakértői és rehabilitációs bizottság:

diagnosztizál, javaslatot tesz, kontroll vizsgálatot végez, folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermek fejlődését, vizsgálja az intézményi feltételek meglétét

Szülő:

lehetősége a gyermekkel részt venni vizsgálatokon és terápiás foglalkozásokon.

Kötelessége a gyermek fejlődése érdekében mindent megtenni.

Gyógypedagógus:

értelmezi a SZB szakvéleményét, elvégzi a rehabilitációt, speciális egyéni fejlesztést, javaslatokkal segíti az óvodapedagógus munkáját, közreműködik a szülővel való kapcsolattartásban.

Intézményfenntartó:

helyben biztosítja az integrált nevelés feltételeit, a szakértői bizottság felé adatokat szolgáltat az integráló intézményekről

Óvoda:

A sérült kisgyermek részére is biztosítja a harmonikus, elfogadó, az eredményeket értékelő környezetet. A gyermek iránti elvárásokat az állapotának súlyosságához, jellegéhez igazítja. Terhelhetőségét biológiai állapotához, személyiségjegyeihez igazítja.

Óvodapedagógus:

Individuális módszereket alkalmaz.

Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít.

Foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti.

Nevelési helyzetek megoldása során alternatívákat keres.

Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, viselkedésekhez.

Együttműködik a szakemberekkel, javaslataikat beépíti a pedagógiai folyamatokba.

Sérülés-specifikus fejlesztés elvei, feladatai:

- ❖ **Mozgáskorlátozott gyermek**
- ❖ **Gyengénlátó gyermek**
- ❖ **Enyhe fokban hallássérült gyermek**
- ❖ **Enyhén értelmi fogyatékos gyermek**
- ❖ **Beszéd fogyatékos és beszédfejlődésben akadályozott gyermek**
- ❖ **Autisztikus gyermek**
- ❖ **Pszichés fejlődési zavar miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és**

enyhe fokban akadályozott gyermek

Mozgáskorlátozott az a gyermek, akinél veleszületett vagy szerzett károsodása, funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

Típusok:

- ❖ végtagredukciós fejlődési rendellenesség, szerzett végtaghiány,
- ❖ petyhüdt bénulást kiváltó kórformák (miopátiák, izombetegségek – DMP, nyitott gerinc)

- ❖ korai agykárosodás utáni mozgás rendellenességek
- ❖ egyéb maradandó mozgásállapot változás.

Cél a lehető legnagyobb mértékű önállóság elérése, pozitív személyiségjegyek, képességek erősítése, az ép és mozgáskorlátozott gyerekek közötti kölcsönös elfogadás és tolerancia kialakítása.

Kiemelt feladat:

- ❖ környezet megismerése mozgásos érzékelési lehetőségekkel is
- ❖ megtanult mozgások alkalmaztatása
- ❖ több játékidő és minden tevékenységhez elegendő idő biztosítása
- ❖ énkép, önértékelés fejlesztése
- ❖ függőségi beállítódás, sérültség tudat csökkentése
- ❖ társas kapcsolatok fejlesztése
- ❖ Egyéni fejlesztést szomatopedagógus végzi.

Gyengénlátó gyermek

10%-30% látásteljesítmény

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei:

látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és közeli környezetben a nagymozgások fejlesztése, mozgáskoordináció, mozgásbiztonság térbeli tájékozódás a látás felhasználásával

finommozgás fejlesztése, írás előkészítése

Enyhe fokban hallássérült gyermek

(30-45 db)

A nagyothalló gyermek fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincs fejlesztése. A beszédérthetőség folyamatos javítása. A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikációfejlesztés rendszerébe.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermek (50-69 IQ)

Feladat:

- ❖ spontán tanulás biztosítása
- ❖ társakkal való együttműködés kialakítása
- ❖ kommunikáció fejlesztése

- ❖ élmények, tapasztalatok biztosítása
- ❖ érzelmi, értelmi, motoros és szociális képességek fejlesztése
- ❖ Egyéni fejlesztését a nevelési tanácsadó munkatársának irányításával óvodapedagógus,
- ❖ fejlesztőpedagógus végzi.

Beszédfigyafatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek

Az akadályozott beszédfejlődésű gyermekre jellemző az alacsony szintű anyanyelvi fejlettség, a beszédszervek gyengesége, a beszédhangok tiszta ejtésének hiánya, szegényes szókinccs, a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiánya, grammatikai fejletlenség, az utánzó képesség gyengesége.

Típusok:

- ❖ megkésett beszédfejlődés
- ❖ centrális dyslalia (működésből fakadó beszédzavar)
- ❖ rinofónia (súlyos orrhangzóság)
- ❖ fejlődési dysfázia (a beszéd időbeli és strukturális zavara)
- ❖ elektív mutizmus (választott némaság)
- ❖ afázia (a beszéd teljes vagy részleges elvesztése)
- ❖ beszédhibához kapcsolódó tanulási zavar (dyslexia, dysgraphia, dyscalculia)

Feladat:

- ❖ mozgás és kommunikáció fejlesztése
- ❖ anyanyelvi fejlesztés
- ❖ vizuomotoros készség fejlesztése

Beszédfigyafatékos gyerekek egyéni fejlesztését logopédus végzi.

Autisztikus gyermek

Az autizmus-spektrumzavar lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és sajátos gondolkodási képesség minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autisztikus gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas viselkedés, kommunikáció, a rugalmas viselkedés, a szervezés és kivitelezés képességének minőségi sérülése és az egyenetlen képességprofil.

Cél a viselkedési és gondolkodási készségek fejlesztése.

Feladat:

- ❖ kommunikáció, szociális és kognitív készségek fejlesztése
- ❖ meglévő töredék készségek használata
- ❖ egyéni motiváció megteremtése
- ❖ egyéni, speciális módszerek alkalmazása

Autisztikus gyermek egyéni fejlesztését gyógypedagógus végzi.

Pszichés fejlődési zavar miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek

Agresszív magatartású gyermek

Testi erejét fitogtatja, játékának tartalma és stílusa is agresszív, rombol, állandó vibrálás jellemzi. Preferáló megerősítő módszer hatékony: a jó tulajdonságait erősítjük, ehhez a körülményeket megteremtjük. Megbízásokat adunk, motiváljuk, tevékenysége révén dicsérjük. Együttműködési szituációkat teremtünk csoporttársainak kisebb csoportjaival.

Szorongó gyermek

Ép intellektus mellett eltér az adott korosztálytól elvárható viselkedéstől. Jellemző, hogy tudja, de nem meri mondani. Énképe negatív, önértékelése alacsony, alulteljesít. Vegetatív tüneteket is mutathat, társas kapcsolatai beszűkülnek. Kiemelten fontos a szorongó gyerek számára a pozitív megerősítés, a jó társas kapcsolatok kialakítása, sikerélmény biztosítása. Elvárásainkat csak fokozatosan emeljük, kialakítjuk reális önképét, többféle megoldási stratégiát gyakoroltatunk be. Szülők felé a pozitív történéseket naponta jelezzük.

Figyelemzavaros gyermek

Nem tud koncentrálni, rendetlenség van körülötte, nem tudja megszervezni az életét, gyakorlás nem segít.

Hiperaktív gyermek (figyelemzavar, motoros nyugtalanság, tanulási nehézség együttes)

Motoros nyugtalanságra jellemző, hogy állandóan mozgásban van az optimális ingerlési szint fenntartása érdekében. Belső ingerlő központja alulműködik.

Tanulási nehézségre jellemző, hogy speciális az információ feldolgozás módja, az információk szétszóródtak. Hibáiból nem tanul. Cselekvését a következményekkel nem tudja összekapcsolni, büntetés hasztalan.

Fontos számára az azonnali megerősítés, a pozitív, elfogadó légkör. Fizikailag is mellette kell állni, segíteni, rövid, világos, egyszerű utasításokat adni. Meg kell tanítani arra, hogy kérjen segítséget. Csak azt szabad elvárni tőle, amire képes. Sikerélményeket kell biztosítani számára.

Hasznos lehet a sikert adó mozgásos tevékenység, elsősorban ami vesztibuláris ingert biztosít. Csapatjáték nem megfelelő. Túlmozgatni, lefárasztani sem szabad, mert átbillen. Vesztibuláris inger számára az autózás, televíziózás. Metakommunikációt nehezen érti, saját korosztályával gyenge a kapcsolata.

Dyslexia

Tünetei megjelennek a beszédben, írásban, olvasásban, magatartásban.

Jellemzője a hangtévesztés, szótagcsere, összetett szavak elő-és utótagjának cseréje. A dyslexiás gyerekeknek nyelvfajlódási elmaradásaik vannak, mint pl. megkésett beszédfajlódás, makacs beszédhiba, ügyetlen beszédszervi mozgások, szűk aktív szókinés, szótalálási nehézségek, rövid és grammatikailag helytelen mondszerkesztés, gyenge verbális emlékezet, rossz nyelvi elemző képesség. Fejletlen lehet ritmusérzéke, lehet dominancia zavara, nehezen alakul ki a testsémája, ügyetlen a mozgása, rosszul tájékozódik térben és időben, szerialitási zavarai vannak.

A dyslexia-veszélyeztetettség az olvasás tanulás megkezdése előtt diagnosztizálható, és terápiával megelőzhető. Gósy Mária módszerével végzi a szűrést, Meixner Ildikó módszerével a fejlesztést az intézménybe kijáró logopédus.

Óvodapedagógus feladata elsősorban a beszédhanghallás, térérzékelés fejlesztése.

Dyscalculia

Számolási nehézség. Az érzékelés-észlelés, mozgás, figyelem, emlékezet, gondolkodás, beszédfajlódás nehézségeivel függ össze.

Motoros koordinációs zavar

Jellemzője az „ügyetlenség”.

Típusai:

a mozgástervezés zavara (diszpraxia), a testhelyzet megállapításának zavara (agnózia), a megfelelő irány megállapításának zavara (külső tér észlelésének zavara: jobb-bal)), csökkent izomtónus(hypotónia).

Kommunikációs zavarok

Mutizmus

Jellemzője, hogy az otthoni környezetén kívül a gyermek sem felnőttel, sem gyermekkel nem létesít verbális kapcsolatot, viselkedése erősen szorongó. Feladatunk elsősorban szorongásuk oldása, sikerélmények biztosítása. Verbális megnyilatkozást nem szabad erőltetni, esetleg a fülbesúgás technikájára megtaníthatjuk.

Artikulációs zavar: pöszeség, orrhangzós beszéd

Beszédfolyamatosság zavara: dadogás, hadarás

Hangadási rendellenesség: diszfónia (rekedtség)

Egyéni fejlesztési terv:

A sajátos nevelési igényű gyerekek fejlődésének dokumentálásához egyéni fejlesztési tervet kell készíteni. Amennyiben a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján a diagnózis BNO kóddal szerepel a fejlesztési tervet gyógypedagógus készíti el a TŰ 365. sz.

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció egyéni fejlődési lap nyomtatványon.

Amennyiben BNO besorolás nem szerepel a diagnózisban óvodapedagógus készít egyéni fejlesztési tervet.

Tartalma:

- ❖ Gyermek neve, születési ideje
- ❖ Óvodai felvétel ideje
- ❖ Szakértői bizottság megnevezése, a szakvélemény dátuma, felülvizsgálat ideje
- ❖ Diagnózis, vizsgálati eredmények
- ❖ Fejlesztendő területek
- ❖ Fejlesztési ütemterv havi bontásban
- ❖ Elért eredmények

Vizsgálatok:

Beszédfejlődés DIFER Nagy József Óvodapedagógus,
pszichológus

Dyslexia szűrés GMP teszt Gósy Mária logopédus

Sikerkritérium:

- ❖ A sajátos nevelési igényű gyermek beilleszkedik az óvodai csoportba, amely közösség húzóerőként hat rá.
- ❖ Szívesen jár óvodába
- ❖ Örömmel vesznek részt speciális tevékenységekben
- ❖ A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés
- ❖ Gyógypedagógiai fejlesztés hatására képességei optimálisan fejlődnek.
- ❖ A többségi gyermek és felnőtt közösség az együttélés során olyan humán értékekkel gazdagodik, mint elfogadás, tolerancia, segítőkészség, felértékelődik az egészség, mint érték.

VIII. Az óvoda kapcsolatrendszere

1) Együttműködés a családdal

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a **gyermek nevelése**

elsősorban a család joga és kötelessége. Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a **kölcsönös bizalom és tisztelet.** Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

Együttműködés formái:

- ❖ családlátogatás
- ❖ beszoktatás
- ❖ közös programok:
- ❖ karácsony
- ❖ anyák napja
- ❖ gyermeknap
- ❖ évzáró ünnep
- ❖ munkadélutánok

Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki a mindennapokból, mind külsőségekben, mind tartalmában.

nyílt nap

A nyílt nap célja a szülőknek lehetőséget biztosítani a napi óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján, gyermekük, új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel. Képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításra is. Átélik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciáinak fejlődését.

A nyílt nap idejéről egy héttel előbb faliújságon tájékoztatjuk a szülőket.

Fogadóóra

Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel és közvetlen környezetével kapcsolatosak, bizalmas jellegűek. A fogadóórát óvónő és szülő egyaránt kezdeményezheti.

Szülői értekezlet

Az értekezlet célja az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvónő feladata a szülők tájékoztatásán kívül, véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembe vétele.

Az értekezlet idejéről, témájáról a csoport faliújságján, egy héttel korábban a szülőket tájékoztatni kell. Jelenléti ív írása és jegyzőkönyv készítése kötelező.

Kapcsolattartás egyéb nevelési, oktatási, szakszolgálati, kulturális intézményekkel

Az óvodai élet alatt a **Pedagógiai szakszolgálatok** (Nevelési Tanácsadó, Pedagógiai Szolgáltató Központ, Logopédiai Szakszolgálat, Tanulási képességeket vizsgáló Szakértői Bizottság) **egészségügyi szolgáltatók** (orvos, szakorvos, védőnő) a Gyermekjóléti szolgálat és családsegítő) a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik.

A **közművelődési intézmények** (könyvtár, művelődési ház) a gyermekek érdeklődését és életkori sajátosságait figyelembe véve látogatják csoportosan pedagógus vezetésével, vagy egyénileg szüleikkel.

Az **iskolával való kapcsolattartás** célja az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.

Formái:

- ❖ 5-6-7- éves gyermekek látogatása az iskolába az óvónővel
- ❖ iskolai szervezésű programokon való részvétel
- ❖ egymás munkájának megismerése kölcsönös hospitálással
- ❖ szakmai tapasztalatsere, a gyermekek fejlődésének nyomon követése

Óvoda–fenntartó

- ❖ Kapcsolatunk egyrészt a közoktatási törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.
- ❖ Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

A Polgármesteri Hivatal Gyermekjóléti szolgálatának vezetőjével gyermekvédelmi felelősünk tartja a naprakész kapcsolatot, az étkezési segélyezés, karácsonyi ajándékozás és a gyermekvédelmi támogatás biztosítása érdekében.

Óvoda–egyház

Figyelembe vesszük a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló rendelkezést, amely óvodánkban lehetőséget biztosít speciális szolgáltatások keretében hittan igénybe vételére. Évente történik felmérés a szülői igényekről, és ennek alapján biztosítjuk a hitoktató számára a helyet.

Az együttműködés tartalma

- ❖ Heti rendszerességgel hitoktató foglalkozásszervezése az óvodában

- ❖ Ünnepek előkészítése, templomban szervezett megfigyelés
- ❖ A hitoktató és az egyház vezetőjének részvétele az óvodai rendezvényeken

IX. Gyermekvédelem az óvodában

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Úgy szervezi az óvodai környezetet -személyi és tárgyi feltételrendszert-, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül- tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség-kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse *tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.*

Célunk:

- ❖ A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- ❖ Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

Hátrányos helyzetű gyermek: akinek családi körülményei szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek: hátrányos helyzetű gyermekek közül halmozottan hátrányos helyzetű, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője, - a gyermekek

védelméről szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata alapján- a gyermek három éves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen: halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek:

- ❖ a család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategóriába eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.

- ❖ Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre eső alapterület.

- ❖ egészségtelen lakhatási feltételek

- ❖ a szülők alacsony iskolai végzettsége

- ❖ deviáns környezet szocializációs ártalmai- alkoholizmus, drogfüggőség,

játékszenvedély

- ❖ család hiánya- állami gondozásba vett, illetve onnan kikerült gyermek, egyszülős család, elvált szülők.

- ❖ beteg, vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: olyan- a gyermek vagy más személy által tanúsított-magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

Az óvoda vezetője köteles:

- ❖ jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál

- ❖ hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek veszélyeztetésére utaló jelek:

- ❖ fizikai bántalmazás

- ❖ a gyermek szexuális zaklatása

- ❖ szülői felügyelet hiánya

- ❖ elhanyagoló szülői magatartás

- ❖ hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények

- ❖ pszichés bántalmazás

- ❖ éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- ❖ indokolatlan hiányzás az óvodából
- ❖ minimális jövedelmi viszonyok

Feladataink:

Az óvónő feladatai:

- ❖ az óvodába járó gyermek szociális, szociokulturális családi háttérének megismerése
- ❖ szükség szerint környezettanulmány végzése
- ❖ hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek
- ❖ hátrányos és halmozottan hátrányos gyermek differenciált nevelése, fejlesztése
- ❖ a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- ❖ szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele.
- ❖ anyagi gondokkal küzdő családok támogatására az óvodavezető tájékoztatása a térítési díj csökkentése érdekében
- ❖ felterjesztés segélyre
- ❖ nyilvántartás vezetése
- ❖ beszámoló készítése

Az óvodavezető feladatai:

- ❖ a gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelő testületi szinten
- ❖ bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- ❖ törvények, rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- ❖ veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása
- ❖ étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak és az önkormányzati rendeleteknek megfelelően. Ezek dokumentálása.

❖ A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítségének lehetőségei: tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatásokról

- ❖ kedvezményes étkezési díj biztosítása
- ❖ a szülők által ajándékozásra behozott gyermekruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak
- ❖ A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és

- ❖ megszüntetése érdekében az **óvoda köteles együttműködni:**

az óvoda orvosával, védőnőjével
gyermekjóléti szolgálattal
önkormányzat illetékeseivel

Sikerkritérium:

- ❖ csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma
- ❖ minden rászoruló időben megkapja a segítséget
- ❖ a szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz és a vezetéshez gondjaikkal
- ❖ anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából
- ❖ segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki

X.LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A pedagógiai programot

Véleményezte

..... dátum:

szülői szervezet képviselője

Elfogadta: a nevelőtestület

..... P. H. dátum:

a nevelőtestület képviselőjében

Jóváhagyta:

..... P. H. dátum:

Az intézmény vezetője

Mellékletek:

Az Intézmény működését meghatározó jogszabályi háttér

Az óvoda helyi pedagógiai programjának végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke